

ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

ЧУГУЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2023

За підтримки уряду Великої Британії (UK Aid) в рамках проекту «Надання експертної та технічної підтримки уряду та обласним адміністраціям у розробці й імплементації планів відновлення». Імплементатори проекту — Abt Britain та Центр економічної стратегії

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. Тенденції демографічного та соціально-економічного розвитку, природно-ресурсний потенціал.....	3
1.1. Загальна характеристика громади.....	3
1.2. Демографія.....	7
1.3. Місцева економіка і зайнятість.....	10
1.4. Навколишнє середовище і санітарний стан громади.....	17
1.5. Бюджет та активи громади.....	18
1.6. Гуманітарна сфера.....	20
1.7. Ключові висновки по розділу.....	27
РОЗДІЛ 2. Обсяги руйнувань та пошкоджень на території громади.....	29
2.1. Житлові об'єкти.....	29
2.2. Об'єкти критичної інфраструктури.....	30
2.3. Транспортна інфраструктура.....	31
2.4. Об'єкти соціальної інфраструктури та громадського призначення.....	32
2.5. Безпека.....	34
2.6. Ключові висновки по розділу.....	35
РОЗДІЛ 3. Пріоритетні напрями і завдання відновлення і розвитку громади.....	36
3. 1. Бачення розвитку громади.....	36
3. 2. Цілі етапу невідкладного реагування.....	36
3. 3. Цілі етапу відновлення.....	37
3. 4. Цілі етапу розвитку.....	38
РОЗДІЛ 4. Прогнозована потреба та можливі джерела фінансування.....	40
РОЗДІЛ 5. Моніторинг та оцінювання.....	43

Скорочення

АЗПСМ	Амбулаторія загальної практики сімейної медицини
ВПО	Вимушено переміщені особи
ДФРР	Державний фонд регіонального розвитку
КМУ	Кабінет міністрів України
КЗ	Комунальний заклад
КП	Комунальне підприємство
ММС	Міжмуніципальне співробітництво
МПК	Місцева пожежна команда
МСП	Мале та середнє підприємництво
МТД	Міжнародна технічна допомога
МР	Міська рада
НКП	Некомерційне комунальне підприємство
ОДА/ОЦВА	Обласна державна/військово-цивільна адміністрація
ОМС	Органи місцевого самоврядування
ПКД	Проектно-кошторисна документація
ПВД	План відновлення та розвитку
РГ	Робоча група з розробки Плану відновлення та розвитку
СПД	Суб'єкти підприємницької діяльності
Ст-т	Старостат, старостинський округ
МТГ	Міська територіальна громада
ТПВ	Тверді побутові відходи
ФАП	Фельдшерсько – акушерський пункт
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг

РОЗДІЛ І.

Тенденції демографічного та соціально-економічного розвитку, природно-ресурсний потенціал

1.1. Загальна характеристика громади

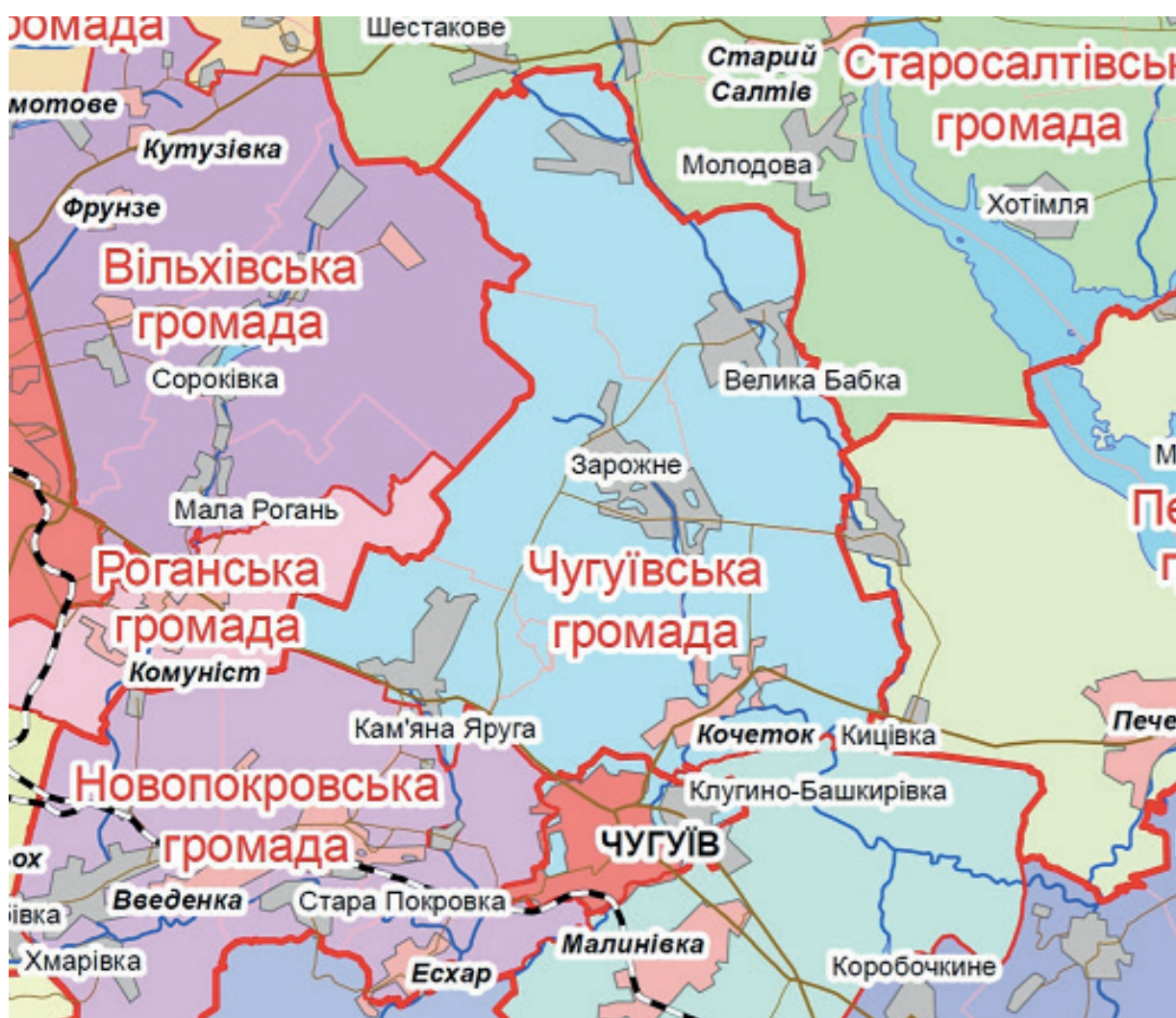

Рис. 1. Чугуївська міська територіальна громада

Джерело: atu.decentralisation.gov.ua

Чугуївська міська територіальна громада створена 12 червня 2020 року шляхом об'єднання Чугуївської міської ради, Кочетоцької селищної ради, Великобаччанської сільської ради, Зарожненської сільської ради та Кам'яноярської сільської ради Чугуївського району Харківської області. До складу громади входять 1 місто (Чугуїв), 1 селище міського типу (Кочеток) та 6 сіл (Василів Хутір, Велика Бабка, Зарожне, Кам'яна Яруга, Клугино-Башкирівка, Піщане та Тетлега). Місто Чугуїв є адміністративним центром Чугуївського району, та у соціально-економічному плані є частиною Харківської агломерації (близько 2 млн. осіб, Харківська агломерація друга за величиною в Україні)

Межі громад і районів та їх адміністративні центри затвердженого Постановою від 17.07.2020 № 807-IX. «Про утворення та ліквідацію районів». Межі громади затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2020 року № 596-р, Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 725-р.

Переважає кількість мешканців Чугуївської громади проживають у місті Чугуєві.

Громади сусіди - Новопокровська громада, Малинівська громада, Печенізька громада, Старосалтівська громада Чугуївського району та Вільхівська громада і Роганська громада Харківського району. Нижче приведено інформацію, що дає змогу порівняти показники розвитку Чугуївської громади з аналогічними показниками окремих громад-сусідів.

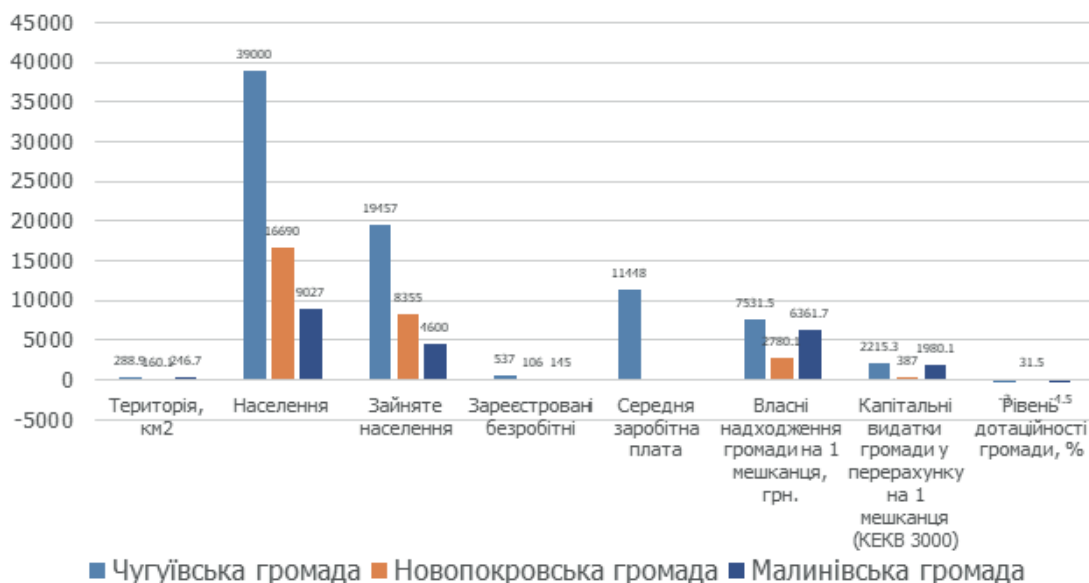
Порівняння громади і області за площею та населенням

Діаграма 1. Порівняння громади і області за площею і населенням

Джерело: ces.org.ua/recovery

Порівняльні показники Чугуївської громади і громад-сусідів (дані за 2021 рік)

Діаграма 2. Порівняльні показники Чугуївської громади і окремих громад-сусідів (дані за 2021 рік)

Джерело: Чугуївська міська рада

Стан безпеки в громаді обумовлюється близькістю до зони бойових дій та наслідками окупації. На початку березня 2023 року східна частина території громади знаходиться під загрозою обстрілів. У якості укриттів використовуються підвали приватних будинків та освітніх закладів. Криміногенна ситуація задовільна.

Тимчасова окупація

Згідно з Наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій №309 від 22.12. 2022 Чугуївська громада перебувала під окупацією з 24 лютого 2022 року по 26 березня 2022 року. Після повного звільнення території Чугуївщини від окупаційних військ громада час від часу зазнає руйнувань від ракетних обстрілів.

Досвід співпраці з міжнародними проектами

Побратимські відносини у міста Чугуїв встановлені з містом Кулдїга (Латвія), з містом Старий Сонч (Польща), з містом Козеніце (Польща), з містами Уілмінгтон (США) та Мадейра (США).

Одним з найбільших партнерів Чугуївської громади є Програма розвитку ООН: завдяки реалізації проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду - III» в місті Чугуїв термомодернізовано 13 багатоквартирних будинків, проведені ремонтні роботи в спортивних залах закладів освіти, а також реалізовано проєкт «Безпечне місто Чугуїв: створення єдиної міської мережі відеоспостереження», завдяки чому в місті з'явилась система вуличного відеоспостереження.

Неоціненний вклад в розвиток громади привнесло Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ): завдяки співпраці з GIZ у місті проведені ремонтні роботи у закладах освіти, проведено заходи з термомодернізації, облаштовано сучасним обладнанням освітні, соціальні та медичні заклади громади. Сьогодні Чугуївська міська рада продовжує співпрацю з Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) шляхом участі у проєктах «Зміцнення ресурсів для сталого розвитку приймаючих громад на сході України» та «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні».

У 2016 році місто розпочало співпрацю з Північною Екологічною Фінансовою Корпорацією (НЕФКО), завдяки чому було капітально відремонтовано заклади освіти: ЗОШ №1, ДНЗ №8, ДНЗ №12, ДНЗ №3.

Всього на реалізацію цих проєктів було залучено грантових коштів на суму понад 24 млн грн. 2022 року завершено реалізацію проєкту «Підвищення енергоефективності закладів освіти», завдяки чому було термомодернізовано Чугуївський ліцей №6.

Ще одним партнером міста є Програма «U-LEAD» з Європою: співпраця з Програмою дозволила зокрема модернізувати Центр надання адміністративних послуг.

Серед інших партнерів, що зробили значний внесок в розвиток Чугуївської громади, - Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Міжнародна організація з міграції.

У грудні 2022 року підписано Протоколи про співробітництво з Програмою USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність». Співпраця в рамках Програми вже сьогодні дозволила підвищити стійкість громади в умовах російської агресії та облаштувати Пункти незламності необхідним обладнанням, а також зміцнити матеріально-технічну базу міської ради й підвищити кваліфікацію фахівців.

Співпраця з Українським фондом соціальних інвестицій дозволила збудувати житло для внутрішньо переміщених осіб за кошти Німецького банку розвитку KfW, а також розпочати роботи з енергомодернізації будівлі Чугуївського ліцею №5. Завершення повного комплексу робіт заплановано у травні поточного року. Реалізацію цього проекту розпочато ще у 2021 році та призупинено у зв'язку з воєнними діями.

Також 2022 року підписано Меморандум про взаєморозуміння з Кімонікс Інтернешл / Фондом «Партнерство за сильну Україну», завдяки чому отримано допомогу у відновленні закладів охорони здоров'я громади, що зазнали пошкоджень внаслідок обстрілів з боку РФ.

Серед інших партнерів, що зробили значний внесок в розвиток Чугуївської громади, - Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Міжнародна організація з міграції, Шведське Агентство з питань міжнародної співпраці та розвитку (SIDA), Академія Фольке Бернадотта та інші.

Активно працює громада і в сфері розвитку міжнародних відносин: побратимські відносини у міста Чугуїв встановлені з містом Кулдіга (Латвія), з містом Старий Сонч (Польща), з містом Козеціце (Польща), з містами Уілмінгтон (США) та Мадейра (США).

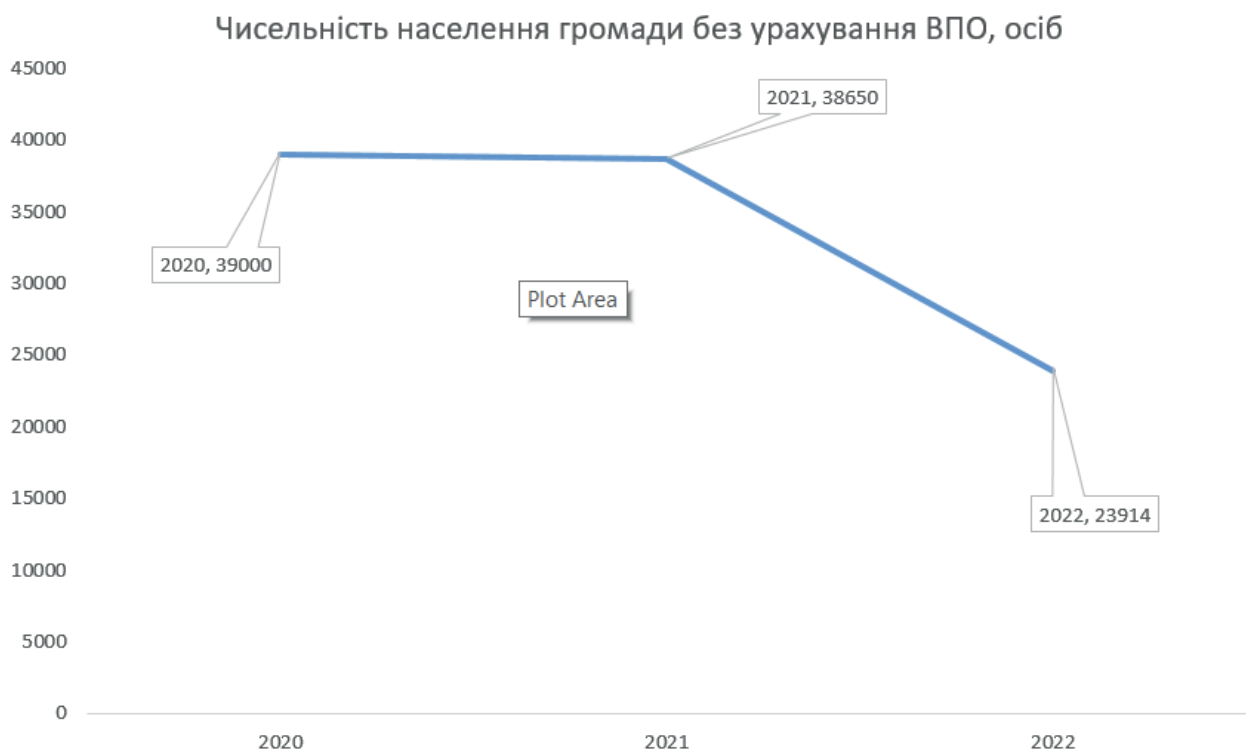
1.2. Демографія

Чугуївська громада є типово міською громадою із відносно невеликою кількістю сільських жителів.

Віковий склад одна з найважливіших характеристик населення що використовується для обчислення існуючої і прогнозованої кількості трудових ресурсів. Одна з його характеристик, що має велике значення для життя громади на статевий склад - тривалість і рівень життя населення, становище жінок в родині і суспільстві, ситуація, яка відбувалася під час військових дій.

	чол. 01.01.2021	жін. 01.01.2021	чол. 01.01.2022	жін. 01.01.2022	чол. 01.01.2023	жін. 01.01.2023
м. Чугуїв	12986	19480	12742	19113	6858	10287
смт Кочеток	1234	1851	1310	1965	1192	1788
с. Кам'яна Яруга	848	1272	860	1290	1116	1673
с. Велика Бабка	244	365	260	390	160	241
с. Зарожне	288	432	288	432	240	359

Таблиця 1. Чисельність населення громади у розрізі населених пунктів, осіб

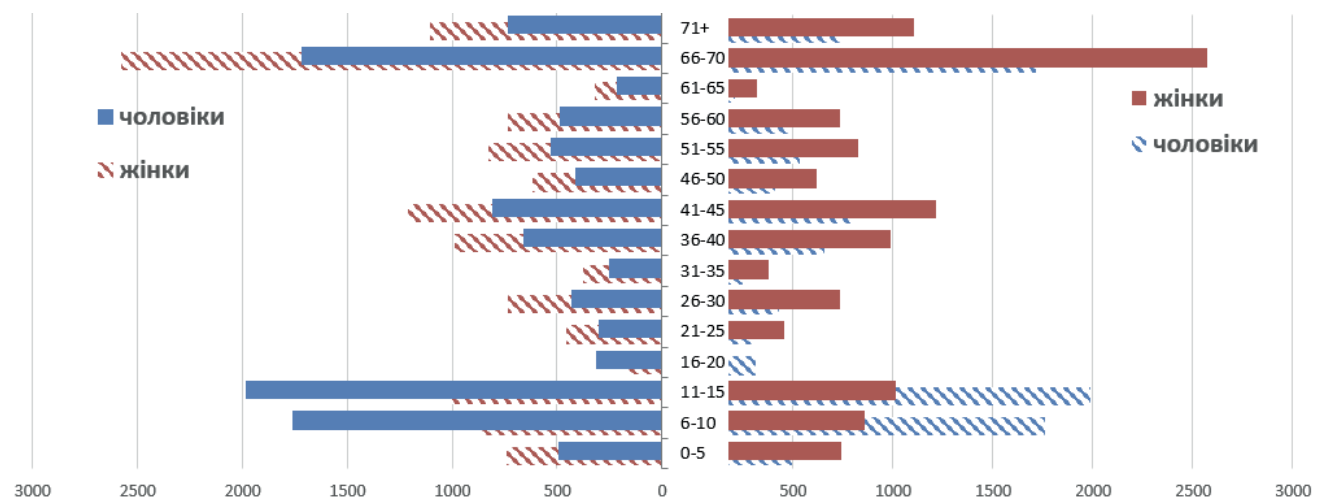

Діаграма 3. Зміна чисельності населення громади без урахування ВПО у 2020-2022 роках

Джерело: Чугуївська міська рада

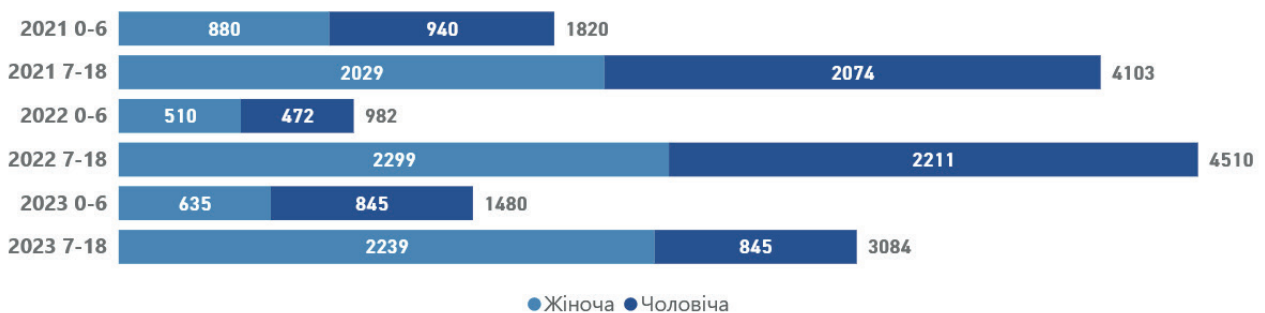
Охарактеризуємо загальну ситуацію у Чугуївській громаді шляхом аналізу даних наступної діаграми. Співвідношення чоловічого і жіночого населення різних категорій Чугуївської громади у різних вікових групах неоднакова. Із даних діаграми найбільшою групою осіб, яка проживає на території населення Чугуївської громади є жінки у віці 60-70 років - це понад дві з половиною тисячі жительниць. Другою групою осіб є хлопчики у віці 11-15 років близько 2000 осіб, причому кількість дівчаток молодшого віку як у вікових групах "0-5", "6-10", "11-15", "16-20" є значно меншою ніж кількість хлопчиків у відповідному аналогічному віці. Це може означати що з громади в період війни виїхали батьки, які боялися гендерно зумовленого насилля над дівчатами з боку російських окупантів. Зазвичай при народженні кількість хлопчиків і дівчат є приблизно однаковою. Дана форма діаграми говорить про викривлення демографічної ситуації у громаді через війну.

Демографічне дерево Чугуївської громади станом на початок 2023 року набуло вигляду симетрично обрізаної крони в центральній частині. У структурі населення громади економічно неактивні групи населення значно переважають економічно активну частину населення, що залишилася. Серед економічно активної частини населення залишилася група віком 41-45 років - в основному це жінки - досвідчені професіоналки.

Діаграма 4. Статеві-віковий склад населення Чугуївської громади у 2022 році

Гендерно-віковий склад дітей дошкільного та шкільного віку

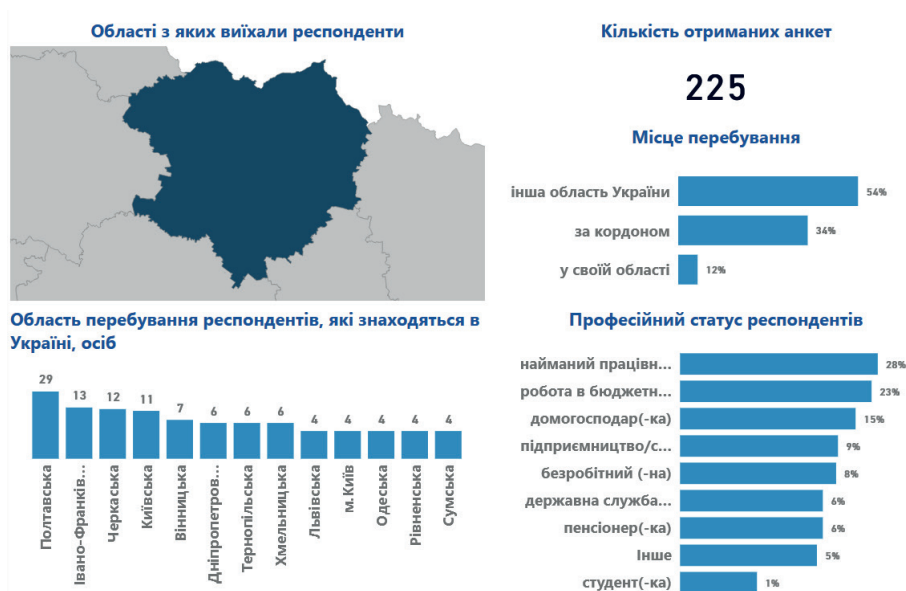
Діаграма 5. Гендерно-віковий склад дітей дошкільного і шкільного віку

Джерело: ces.org.ua/recovery

Вплив воєнного стану - анкетування жителів, які виїхали з громади

Статистика чисельності місцевих жителів, які покинули громаду внаслідок військових дій та загроз обстрілу, органами місцевого самоврядування не ведеться.

Проведене у рамках підготовки цього Плану протягом 23-27 лютого 2023 року онлайн опитування (нерепрезентативне) охопило 225 людей, які виїхали з громади.

Діаграма 6. Місце перебування опитаних мешканців, які виїхали з громади
Джерело: ces.org.ua/recovery

Основна маса жителів Чугуївщини у період воєнних дій виїздила в інші області України (54% опитаних), зокрема до Полтавської області. За професійним статусом найбільше виїхало економічно-активних мешканців – найманих працівників та працівниць і людей, що працювали у бюджетній сфері.

Робочою групою було обрано за базу оптимістичний сценарій, при якому кількість мешканців громади істотно не зміниться, а біженці та біженки, скоріше, повернуться додому.

Діаграма 7. Плани стосовно повернення мешканців, які виїхали з громади
Джерело: ces.org.ua/recovery

Причому основна маса респондентів планує повернутись одразу після війни.

Прогноз

Прогноз кількості мешканців громади здійснено на основі інформації та оцінки, наданої під час проведення Першого засідання робочої групи. Станом на 01 січня 2023 року у громаді налічувалось близько 23914 місцевих жителів. Це на 15086 осіб менше за аналогічний показник станом на 01 січня 2022 року (було 38 650). При цьому до громади приїхали 8653 біженці/біженок з інших областей. Тобто загальна чисельність жителів наразі - 32567 тис. жителів.

При оптимістичному сценарії кількість жителів громади у 2024 році становитиме 39000 мешканців/мешканок. Тобто відбудеться повне відновлення демографічного потенціалу за кількістю. Реалістичний сценарій. Якщо брати до уваги результати нерепрезентативного опитування ВПО, основна маса з яких заявила, що повернеться в громаду після закінчення війни, то оціночно за цим сценарієм кількість жителів може збільшитись на кількість 25% від кількості біженців ($15000 * 0,25 = 3750$). Таким чином, кількість жителів може становити 36317 жителів за умови, якщо всі наявні ВПО повністю соціалізуються у громаді.

1.3. Місцева економіка і зайнятість

Ключовими галузями економіки Чугуївської громади у період до 2022 року була промисловість та сільське господарство. На території громади розташовано понад 20-ти промислових підприємств. В структурі реалізації продукції переважає продукція провідних для громади видів діяльності: переробної промисловості, машинобудування та виробництва харчових продуктів.

Діаграма 8. Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності за видами діяльності

На початок 2022 року промисловість буде представлена такими економічно-активними підприємствами як Чугуївський авіаційно-технічний завод, Чугуївський авіаційно ремонтний завод, ТОВ «НАРИЖНИЙ ІНДАСТРІС ГРУП», ТОВ «Екоінвест», КП «Окмаш», харчову промисловість міста представляють ТОВ «Мастер ФУД», ТОВ «Чугуївський м'ясокомбінат», ПАТ «Чугуївський молокозавод», ТОВ «Карат» та інші. З 2018 року по 2022 рік активно працював завод ТОВ «UTERM-Україна». UTERM-Україна була першою українською компанією, яка запустила виробництво радіаторів новітнього зразка. Завод UTERM-Україна в Чугуєві є найбільшим на території пострадянського простору підприємством з виготовлення сталевих панельних радіаторів. Промислову діяльність з виробництва і розподілу електроенергії, газу, виробництво і розподіл води і тепла та поводження з ТПВ, представляють підприємства КП «Чугуївтепло», КП «Чугуїввода», КП «Чугуївський комунальний комплекс», Кочетоцьке виробниче КП «Водопровідно-каналізаційного господарства».

Виробничий процес на промислових підприємствах у 2022 році майже зупинився, оскільки ворог цілеспрямовано наносив ракетні удари, в тому числі й по промисловим об'єктам. Надходження до бюджету знизились. Потужне підприємство економіки економіки Чугуївської громади ДП ЧАРЗ зупинив роботу, ТОВ «UTERM-Україна» одне з бюджетоутворюючих підприємств змінило місто дислокації, релокувало своє виробництво до іншої області. Ключове підприємство галузі харчової переробної промисловості ТОВ «Агросинергія» у зв'язку з пошкодженням виробничої лінії призупинило свою діяльність, що вкрай негативно впливає на формування бюджету громади. Але, незважаючи на обставини, станом на початок 2023 року, є й позитивні тенденції: ТОВ «Еко-інвест» відновило виробничий процес у повному обсязі, ПП «НАРИЖНИЙ ІНДАСТРІС ГРУП», ТОВ «ЄВЕРКОН» частково відновили виробництво, ТОВ «ТРУБОЕЛЕМЕНТ» планує до кінця року відновити виробництво.

Серед підприємств галузі харчової переробної промисловості продовжує діяльність ТОВ «Карат».

Агропромисловий комплекс Чугуївської громади є важливим сектором економіки, в якому формується частина продовольчих ресурсів і бюджетних надходжень громади.

Загальна площа земель сільськогосподарського призначення в громаді становить 15054,3 га, з них: ріллі – 10410,8 га, багаторічних насаджень – 1144,0 га, сіножатей – 1243,0 га, пасовищ – 2029,9 га.

У Чугуївській громаді зареєстровано 44 сільгоспвиробників, з них здійснюють діяльність на землях громади -33 сільгоспвиробників, а саме 4 агрофірм, 5 товариств з обмеженою відповідальністю, 16 фермерських господарств, 4 приватні підприємства, 3 ФОПи, 1 сільськогосподарський кооператив.

Усі підприємства спеціалізуються на виробництві зернових і технічних культур та насіння олійних культур.

Провідними господарствами громади, що займаються вирощуванням зернових та технічних культур є: Агрофірма «Зоря» ТОВ, Агрофірма «Чугуївська» ТОВ, Приватне сільськогосподарське підприємство «Зарожнянське», Приватне підприємство «Три агро 2007», ТОВ «РОДОМИР-АГРО», ТОВ агрофірма «КАЯРИ». Посівна та збір ранніх зернових у 2022 році стали важким випробуванням для аграріїв громади через шкоду, яку завдала російська військова агресія.

Основні проблеми агропромислового сектору економіки громади, що вплинули на діяльність та показники врожаю 2022 року:

- погіршення фінансового стану сільгоспідприємств у зв'язку зі складнощами в реалізації сільгосппродукції врожаю 2021-2022 років, що призвело до проблем в організаційній діяльності

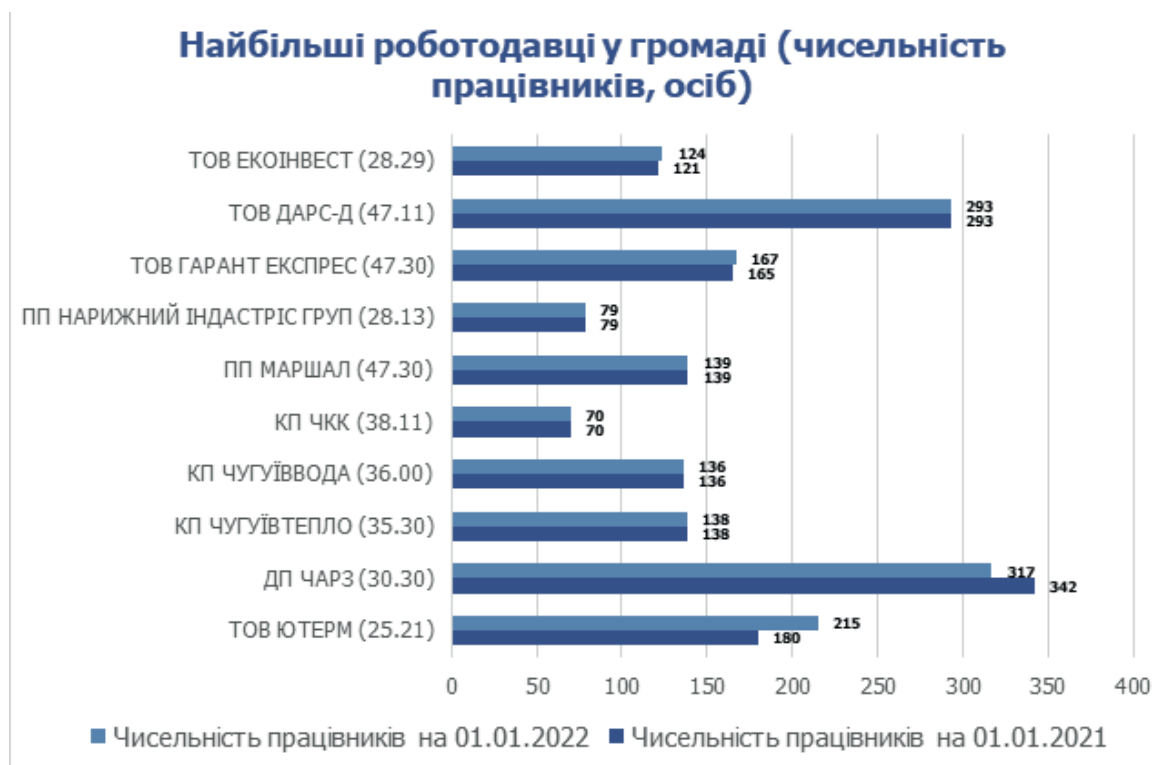
підприємств (виплати заробітної плати працівникам, розрахунки за договорами оренди, проведення посівної кампанії, тощо);

- значне зниження вартості агропродукції;
- значне зростання цін на мінеральні добрива, засоби обробки та захисту посівів від шкідників;
- зростання тарифів на логістичні перевезення агропродукції;
- потреба в проведенні обстеження земель та виявлення боєприпасів чи їх залишків;
- недостатньо розвинутий ринок фінансових послуг в агросекторі, зокрема обмежений доступ сільгоспвиробників до банківських кредитів (високі відсоткові ставки за користування кредитом, відсутність заставного майна у малих фермерських господарств);
- відсутність страхування об'єктів зберігання агропродукції від ризиків бойових та воєнних дій;
- знищення та пошкодження врожаю сільгосппродукції цього та минулого року, техніки, споруд сільгосппідприємств внаслідок бойових дій;
- неможливість проведення посіву та обробки значної площі земель, які планувалися під врожай 2022 року.

Сільськогосподарськими підприємствами у 2022 році зібрано врожай зернових та зернобобових культур в кількості 6971,4 тонн, у т.ч. пшениці 6386,4 тонн, ячменю- 218 тонн, кукурудзи 367 тонн (станом на 1.12.2022) сояшнику 1179,5 тонн.

Під урожай 2023 року аграріями було посіяно – 1319 га озимих культур, що значно менше рівня минулого року. В тому числі: озимих на зерно – 1257 га, озимого ріпаку посіяно 62 га.

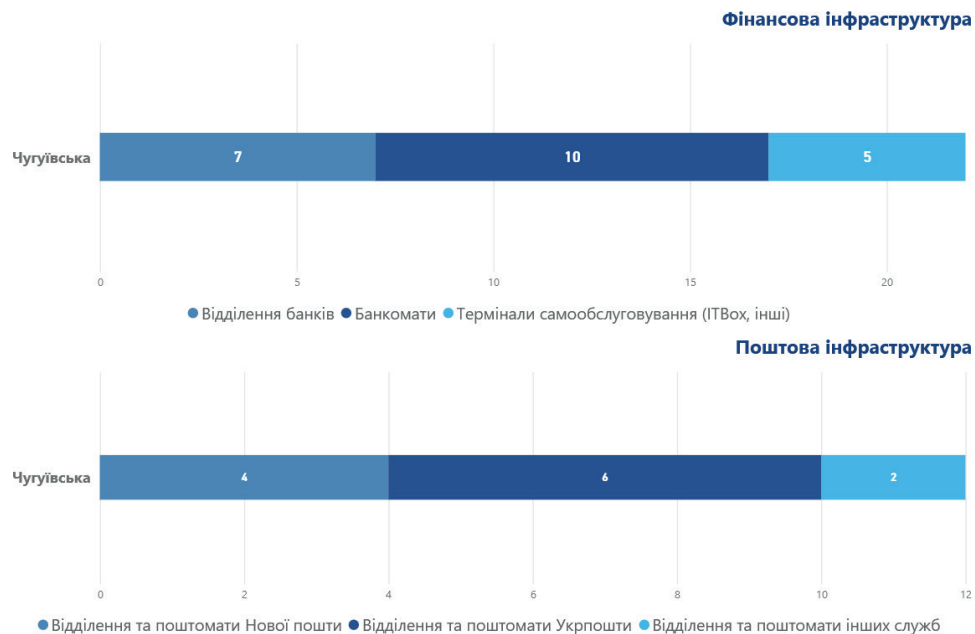
У співпраці міської ради з Асоціацією сільських, селищних рад та об'єднаних громад України, Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО) та ГО «Харківський обласний центр дорадництва» фермери та одноосібники громади отримали гуманітарну допомогу у вигляді насіння пшениці озимої елітної «ГОСПОДИНЯ МИРОНІВСЬКА» для проведення посівів озимих зернових культур під урожай 2023 року.

Діаграма 9. Найбільші роботодавці у громаді

Джерело: Чугувська Міська Рада

Сектор нерухомості в м.Чугуєві має високу привабливість для інвестиційних операцій. Інвестиційна привабливість міста розглядається як сукупність різноманітних чинників, до яких відносяться економіко-географічне положення, екологічний стан території, економічний потенціал, наявність і якість трудових ресурсів, стан інженерної інфраструктури, економічна політика в області залучення інвестицій, потенційні ринки збуту продукції, інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності, рівень політичної стабільності в регіоні тощо.

Діаграма 10. Фінансова та поштова інфраструктура

Джерело: ces.org.ua/recovery

Громада забезпечена послугами банківського сектору та послугами найбільших Українських поштових мереж.

На території Чугуївської громади розташовані 24 пам'ятника архітектури, з них 4 — національного значення: "Штаби військових поселень", "Покровський собор", "Міська дума", "Торгівельні ряди", 7 пам'яток археології, 15 пам'яток історії, культури та монументального мистецтва". Ці та інші об'єкти можуть стати туристичними магнітами на етапі розвитку.

Щоб оптимізувати роботу у 2022 році, на початку війни підприємці сфери торгівлі та послуг забезпечували населення громади товарами та послугами першої необхідності. Серед великих магазинів залишились працюючими лише ті торгові точки, де можна було організувати своєчасне поповнення запасів, сформувати повноцінний асортимент та мати відповідний споживацький попит - так звані «опорні» магазини, це мережа магазинів «АТБ», «Посад» та ТОВ «ДАРС».

Торговельна мережа Чугуївської громади налічує 243 торговельних об'єкта, з них: продовольчих магазинів - 27, непродовольчих – 108, 31 магазину із змішаним асортиментом, торговельні павільйони – 51, кіосків – 15, супермаркети – 11. Ресторанне господарство – 39 об'єктів (ресторани, кафе, їдальні, буфети тощо). Об'єкти побутового обслуговування – 66, а саме: салони краси, перукарні, майстерня по ремонту складної побутової техніки, теле-аудіо- відео апаратури, ательє і майстерні індивідуального пошиття швейних виробів, об'єкти з наданням фото-послуг, майстерні по ремонту взуття та ювелірних виробів, тощо.

Відповідно до рішення виконавчого комітету Чугуївської міської ради від 27.01.2022 №9 «Про проведення розширених базарів на території Чугуївської міської ради» протягом року не мали змоги провести розширені базари та тематичні ярмарки.

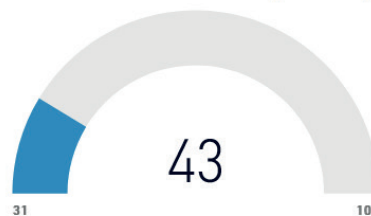
Кількість анкет

Кількість анкет

6

Частка активів, втрачених через війну

Розмір підприємств, що взяли участь у опитуванні

Міра негативного впливу екологічних проблем на бізнес (від 0 до 10)

Діаграма 11. Результати опитування бізнесу

Джерело: ces.org.ua/recovery

Потенціал відновлення

Перелік інвестиційно привабливих приміщень типу brownfield в громаді

Адреса	Форма власності і призначення	Власник (власники)	Площа, кв. м
м. Чугуїв, вул. Есхарівська, 6-Б.	Форма власності - комунальна. Призначення: будівля продовольчого складу.	Чугуївська міська рада Харківської області	465,6 м ²
м. Чугуїв, вул. Есхарівська, 6-Б.	Форма власності - комунальна. Призначення: будівля овочеховища.	Чугуївська міська рада Харківської області	642,7 м ²
м. Чугуїв, вул. Есхарівська, 6-Б.	Форма власності - комунальна. Призначення: будівля гаража.	Чугуївська міська рада Харківської області	180 м ²
м. Чугуїв, вул. Злобіна Анатолія, 143.	Форма власності - комунальна. Призначення: виробниче приміщення.	Чугуївська міська рада Харківської області	1460,4 м ²
м. Чугуїв, вул. Злобіна Анатолія, 143.	Форма власності - комунальна. Призначення: виробниче приміщення.	Чугуївська міська рада Харківської області	9,1 м ²
м. Чугуїв, вул. Злобіна Анатолія, 143.	Форма власності - комунальна. Призначення: виробниче приміщення (будівля прохідної).	Чугуївська міська рада Харківської області	17,1 м ²

Таблиця 2. Об'єкти нерухомості приватної та комунальної власності (крім земельних ділянок), які можуть становити інтерес для інвесторів

Адреса, стислий опис	Цільове призначення	Форма власності	Власник (власники)	Площа, кв. м
м. Чугуїв, провулок Червоний, 14а	01.01.	комунальна	Чугуївська міська рада Харківської області	20661
м. Чугуїв, вул. Героїв Чорнобильців, 54	02.05.	комунальна	Чугуївська міська рада Харківської області	4027
м. Чугуїв, вул. Богдана Хмельницького, 60а	03.07.	комунальна	Чугуївська міська рада Харківської області	24620

Таблиця 3. Наявні на території громади вільні незабудровані (незаміновані) земельні ділянки, призначені для ведення господарської діяльності (крім с/г призначення)

1.4. Навколишнє середовище і санітарний стан громади

Згідно з Доповіддю про стан навколишнього природного середовища в Харківській області у 2020 році – Міжурядовою групою експертів із зміни клімату визначено, що антропогенний вплив на кліматичну систему є домінуючою причиною потепління, що спостерігається з середини ХХ століття. Температурний режим на станціях Харківської області характеризується зростанням в бік потепління. Найбільший вплив антропогенної діяльності на кліматичні умови території виявляється у збільшенні температури повітря, її тенденція залежить від забрудненості території, теплофізичних властивостей поверхонь.

Рис. 2 Географічна мапа Чугуївської громади. Темним кольором позначені водні ресурси

Чугуївська міська рада є підписантом Угоди мерів щодо клімату та енергії з 2018 року та має відповідний план дій до 2030 року.

Природно-ресурсний потенціал

Рельєф Чугуївської громади – хвиляста рівнина, яка розмежована річковими долинами, ярами та балками. Через громаду протікає ріка Сіверський Донець – головна водна артерія Харківщини – є притокою Дона.

У ґрунтовому покриві громади переважають чорноземи типові, звичайні глибокі, звичайні, підзолені, сірі лісові. Клімат помірно континентальний.

На її території громади представлені як зональні, так і азональні типи рослинності, а саме: нагірні діброви, байрачні дубові ліси, березові ліси, суходільні луки, лучні степи, різнотравно-типчакково-ковилкові степи, рослинність крейдових відслонень; заплавні ліси, соснові і широколистяно-соснові ліси, заплавні луки, галофітна рослинність, осоково-злакові і мохово-осокові болота, прибережно-водна рослинність; рослинність антропогенного походження, агрофітоценози на місці зведених зональних широколистяних лісів, азональних соснових лісів, розораних зональних лучних та різнотравно-типчакково-ковилкових степів, синантропна рослинність.

По спектру основних життєвих форм флора цілком типова для територій помірного клімату. В ній представлені наступні основні типи: дерева – 27 видів, чагарники – 48, чагарники і напівчагарники – 26, багаторічні трав'янисті рослини – 873, дворічні – 95, однорічні трав'янисті рослини – 188 видів. У складі флори було відмічено 349 кормових культур, 340 – декоративних, 337 – медоносних, 571 вид лікарських, 112 – харчових, 74 – отруйних, 64 – дубильних, 60 – вітаміновмісних, 59 – фарбувальних, 57 – технічних, 36 видів жиро- та ефіроолійних рослин.

Складові структурних елементів екологічної мережі, в розрізі одиниць адміністративно-територіального устрою регіону, відповідно до розробленого НДУ «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем» проєкту схеми регіональної екологічної мережі Харківської області у місті Чугуєві складає 1,277 тис. га

На території громади розміщено заказник ботанічний Кочетоцького лісництва площею 71,6 га та, Заказник загально-геологічний біля с. Кам'яна Яруга площею 40 га.,Ю

Ландшафтний заказник «Піщаний» (Рішення Харківської обласної ради від 27.01.2005 Чугуївський район) біля с. Піщане - 124,77 га

Поводження з відходами

Діяльність у сфері поводження з побутовими відходами на території Чугуївської міської територіальної громади здійснює Комунальне підприємство «Чугуївський комунальний комплекс» (далі КП «ЧКК») згідно з Договором на виконання послуг з вивезення побутових відходів.

Вивіз ТПВ здійснюється відповідно до графіка та схеми санітарної очистки території Чугуївської територіальної громади. Запроваджена система збору негабаритного сміття (будівельне, залишки меблів тощо) згідно з розробленим графіком по мікрорайонах міста та визначеними місцями встановлення спецконтейнерів.

Об'єкти підвищеного екологічного ризику

Полігон промислових відходів ПрАТ «Харківський підшипниковий завод», який у 2021 році передано на баланс Чугуївської міської ради, Згідно з даними екологічного паспорту Харківської області за 2021 рік на території громади у с. Кочеток знаходиться склад хлору, станція по підготовці води для м. Харків та Комплекс водопідготовки «Донець». Поряд із селищем Кочеток здійснюється водозабір поверхневих вод та водопідготовка питної води для централізованого водопостачання м. Харків КП «Харківводоканал» Харківської міської ради.

Вплив бойових дій/ окупації на довкілля

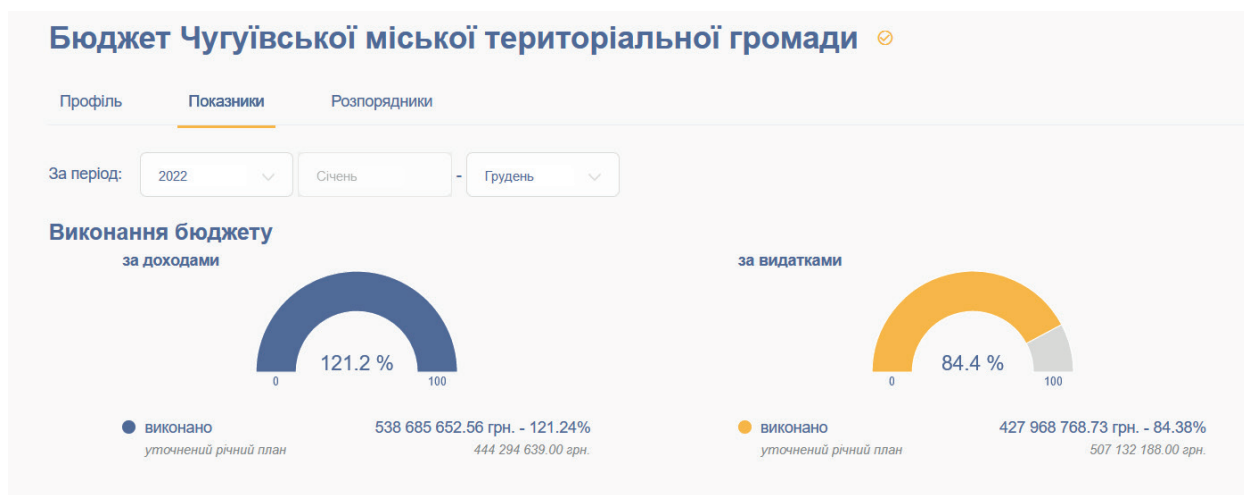
У зв'язку з військовою агресією РФ комплексна лабораторія спостережень за забрудненням природного середовища Харківського регіонального центру з гідрометеорології з 24.02.2022 по 01.11.2022 призупинила свою роботу.

У місті Чугуїв (Харківська область) на цей час встановлено 1 станцію моніторингу стану атмосферного повітря, на жаль, вона не працює.

Станції моніторингу встановлено мешканцями міста, незалежними проектами, організаціями та органами місцевого самоврядування, такими як: Eco City.

1.5. Бюджет та активи громади

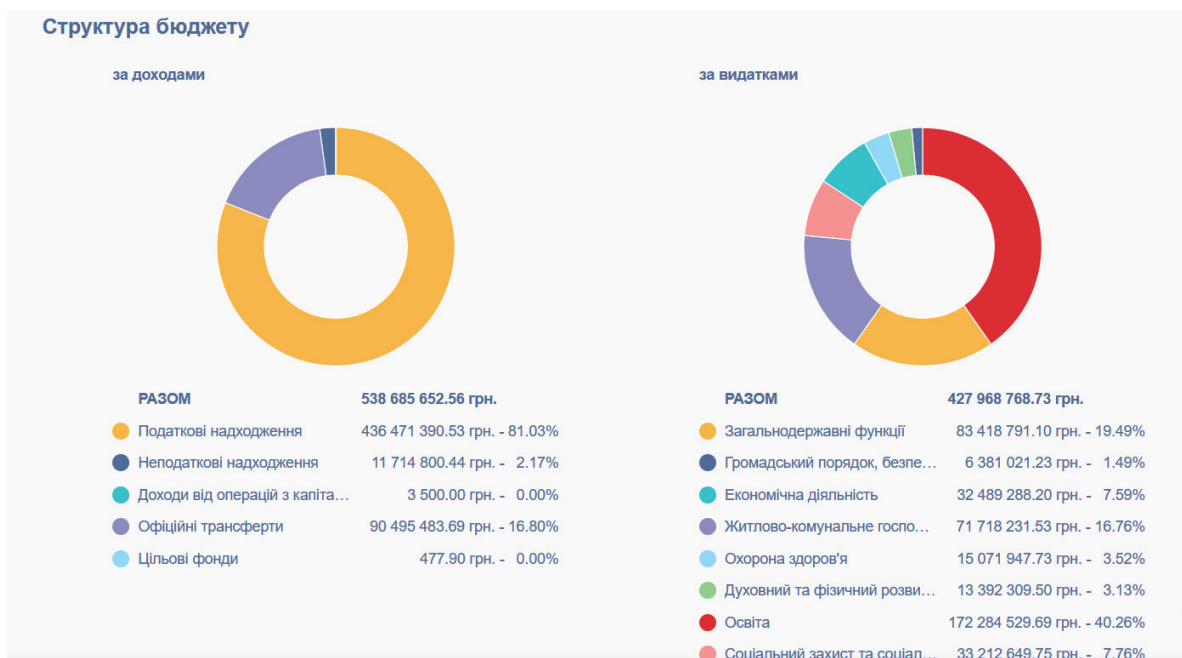
Згідно з інформацією порталу <https://openbudget.gov.ua> виконання бюджету Чугуївської міської територіальної громади за доходами склало 538, 685 млн. грн або 121,2% від уточненого плану. При цьому виконання бюджету за видатками склало 427, 968 млн. гривень (84,4 % від уточненого річного плану).

Діаграма 12. Виконання бюджету громади за доходами і видатками у 2022 році

Джерело: openbudget.gov.ua

У структурі дохідної частини бюджету податкові надходження склали понад 81%, офіційні трансферти - 16,8 %, неподаткові надходження – 2,17 %.

Діаграма 13. Структура бюджету громади за доходами і видатками у 2022 році

Джерело: openbudget.gov.ua

Зменшення обсягу видатків відбулось внаслідок економії коштів по оплаті праці (надання відпусток без збереження заробітної плати, визначення простою), по оплаті за енергоносії та першочергових видатках, зменшення обсягів міжбюджетних трансфертів, к зв'язку з введенням особливого режиму проведення платежів казначейською службою.

Серед основних напрямків витрачання коштів у громаді у 2022 році залишалась освіта – 40, 26%, управління – 19,49%, ЖКГ – 16,76%.

Ключовим джерелом надходжень до бюджету у 2022 році був податок з доходів фізичних осіб, сплачених податковими агентами – роботодавцями різних форм власності – 387,7 млн. гривень. 28,8 млн. гривень до бюджету Чугуївської громади надійшло єдиного податку від підприємців.

Не виконано планові показники по наступних видах надходжень:

- по єдиному податку у порівнянні з 2021 роком надходження зменшилися на 6,9 млн грн;
- по податку на майно (який включає податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плату за землю та транспортний податок) у порівнянні з 2021 роком надходження зменшилися на 10,7 млн грн;
- по акцизних податках у порівнянні з 2021 роком надходження зменшилися на 7,5 млн грн;
- за надання адміністративних послуг у порівнянні з 2021 роком надходження зменшилися на 1,7 млн грн.

Структура видатків у 2022 році зазнала значних змін. Збільшилися витрати на підтримку військових формувань, силових структур та територіальної оборони у 25 разів у порівнянні з минулим роком, вони склали 17,5 млн грн, на сферу житлово-комунального господарства витрачено 110,2 млн грн, що більше ніж у попередньому році на 45%, на охорону здоров'я видатки зросли на 4,7 млн грн.

Зменшені витрати:

- на сферу освіти на 47,4 млн грн;
- на утримання установ соціально-культурної сфери на 9,9 млн грн.

Діаграма 14. Помісячна динаміка виконання бюджету громади у 2022 році

Джерело: openbudget.gov.ua

Слід зазначити, що крива динаміки виконання бюджету по місяцях у «воєнний» 2022 рік та «умовно довоєнний» 2021 рік співпадає. Це свідчить про фінансову стійкість громади та спроможність забезпечувати основні функції як під час війни так і на етапі післявоєнного розвитку.

1.6. Гуманітарна сфера

Медичні послуги

Заклади охорони здоров'я, засновником яких є Чугуївська міська рада, отримують фінансування від Національної служби здоров'я України відповідно до підписаних пакетів медичних послуг. Первинну медико-санітарну допомогу мешканцям міста надає Комунальне підприємство «Чугуївський міський центр первинної медико-санітарної допомоги» Чугуївської міської ради Харківської області (далі – КП «Чугуївський міський ЦПМСД») до мережі якого входять 10 амбулаторій загальної практики – сімейної медицини, які розташовані в різних мікрорайонах міста, а також в смт. Кочеток, с. Кам'яна Яруга та 2 фельдшерсько-акушерських пункти, розташовані у селах Велика Бабка та Зарожне. В амбулаторіях проведено ремонти, в наявності необхідне медичне обладнання, оргтехніка та меблі. Завдяки участі у проектах сільські амбулаторії та фельдшерсько-акушерські пункти забезпечено телемедичним обладнанням.

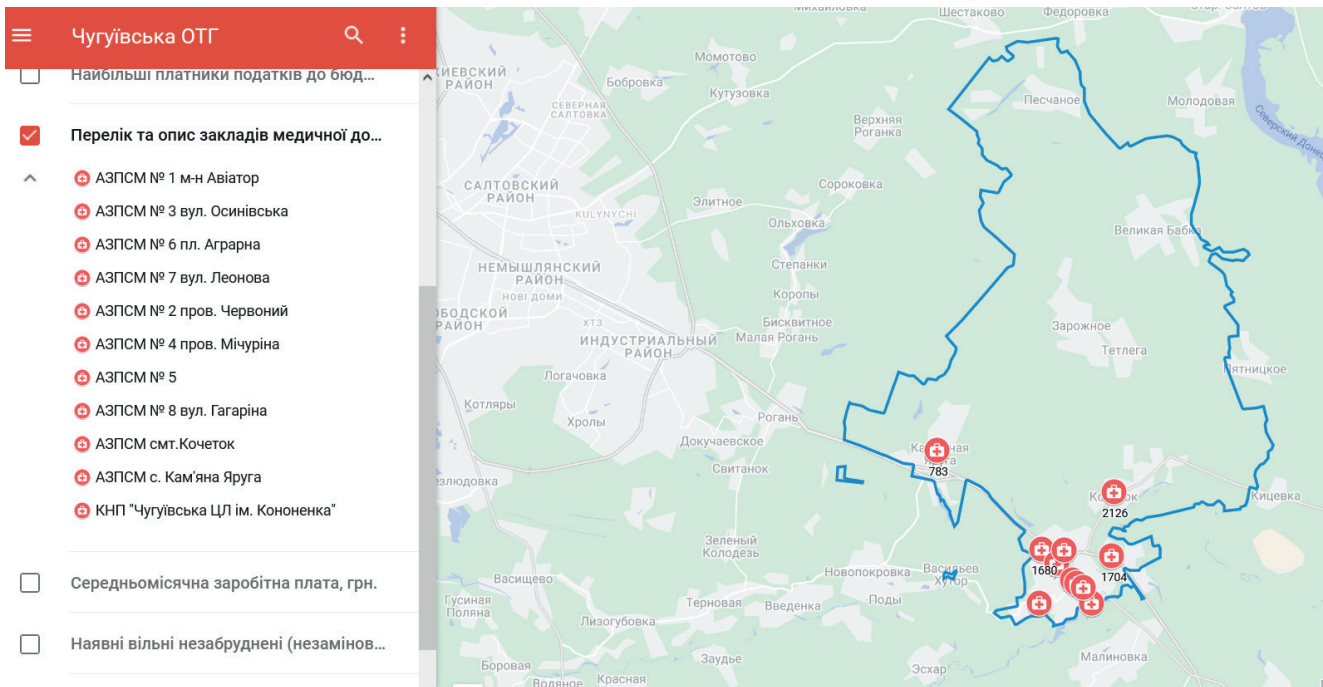
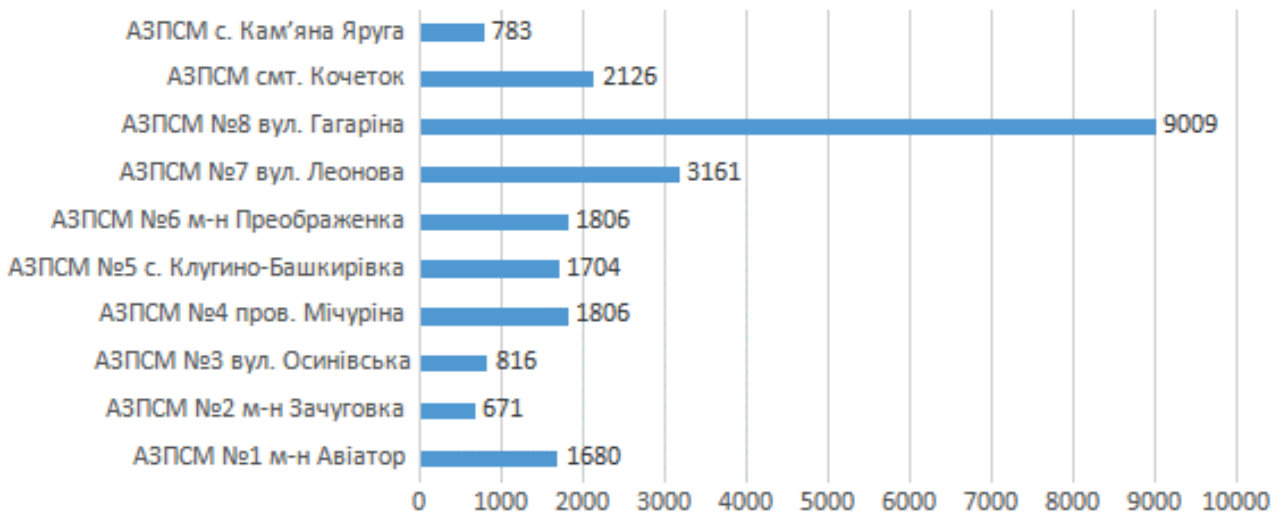

Рис. 3. Розташування закладів ПМД
Джерело: ГІС-мапа Чугуївської громади

Порівняння закладів первинної медичної допомоги за кількістю укладених декларацій, од

Діаграма 15. Порівняння закладів ПМД за кількістю укладених декларацій, од.
Джерело: Чугуївська Міська Рада

Послуги вторинної медичної допомоги мешканцям громади надає Комунальне некомерційне підприємство «Чугуївська центральна лікарня ім. М.І. Кононенка» Чугуївської міської ради Харківської області (далі КНП «Чугуївська ЦЛ ім. М.І. Кононенка»).

Заклади первинної медичної допомоги, одиниць

Стан підписання декларацій про надання послуг з ПМД, осіб

січень			
2022	15	24551	
Рік	Лікарів/ок, які надають ПМД	Декларантів послуг з ПМД	
січень			
2023	15	23489	
Рік	Лікарів/ок, які надають ПМД	Декларантів послуг з ПМД	

Діаграма 16. Окремі показники діяльності закладів медичної допомоги у 2022-2023 роках

Джерело: Чугуївська Міська Рада

Протягом 2022 - 2023 років КНП «Чугуївська ЦЛ ім. М.І. Кононенка» надає допомогу хворим, а також особам, які отримали поранення внаслідок збройної агресії. Через ракетний удар російської федерації будівлям лікарні нанесено значні пошкодження, зокрема вибито більшість вікон, дверей, пошкоджено покрівлю, асфальтове покриття. Незважаючи на отримані пошкодження, лікарня не припиняла надання медичної допомоги пацієнтам.

За кошти бюджету громади та благодійних організацій відновлено вікна, двері, асфальтове покриття, покрівля кисневої. Однак, необхідно проводити подальші роботи для повноцінного відновлення будівель КНП «Чугуївська міська ЦЛ ім. М.І. Кононенка».

Розвиток освіти

На початок 2022/2023 навчального року мережа закладів та установ освіти не зазнала змін. Не зважаючи на те, що протягом лютого-серпня 2022 року було пошкоджено 25 будівель закладів освіти, 3 зруйновано повністю, усі заклади розпочали роботу у дистанційному форматі. Мережа класів та груп зменшилась у порівнянні з минулим роком, що пов'язано із суттєвим зменшенням набору до перших класів та переведенням дітей на навчання за фактичним місцем проживання (за кордон, інші області України). Зокрема в загальній середній освіті розпочали роботу 12 закладів, у тому числі 11 ліцеїв та 1 гімназія, відкрито 185 класів, в них 4060 учнів (у минулому році 188 класів, 4384 учні), набір до першого класу зменшився на 167 дітей, до 10 класу збільшився на 10 учнів. Освітній процес у період воєнних дій здійснювався дистанційно.

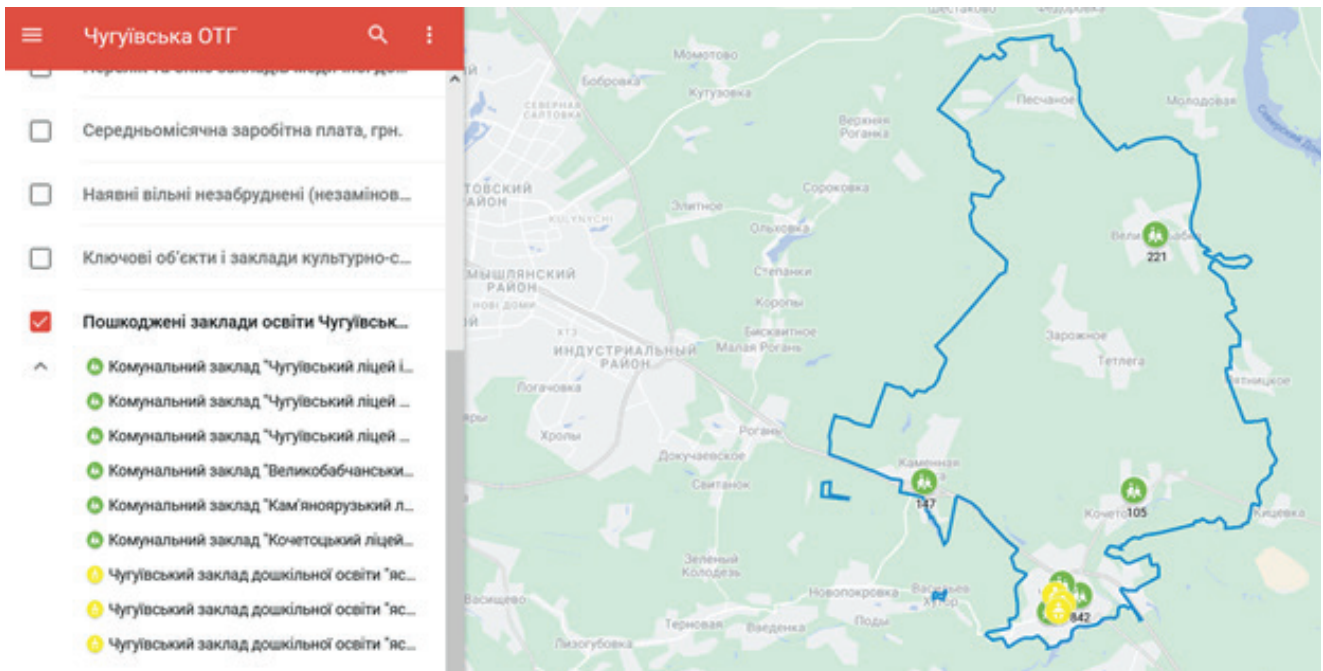
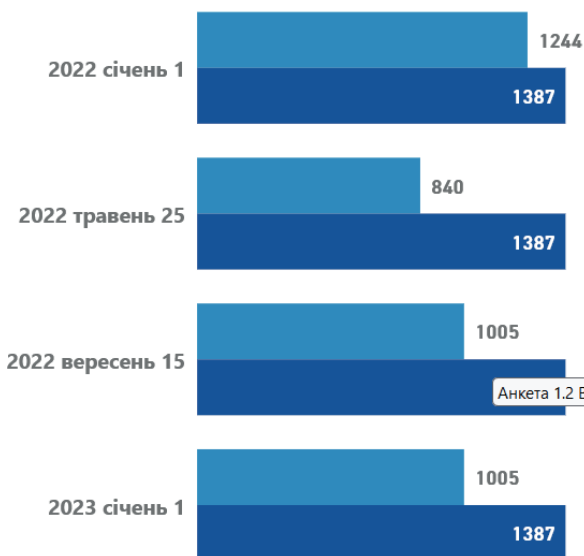

Рис. 4. Пошкоджені заклади освіти у громаді.
Зеленими іконками позначені пошкоджені заклади освіти у громад

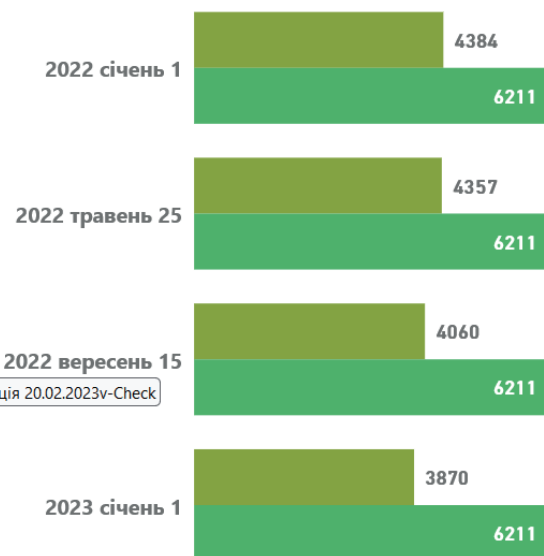
Джерело: Чугуївська міська рада

Протягом вересня-листопада зберігалась тенденція щодо зменшення учнівського контингенту. На початок листопада із загальної кількості учнів на території громади перебувало 1216 дітей, в евакуації 2745 (69%), з них на території України 1597, за кордоном 1148. Кількість учнів категорії ВПО в школах склало 76 осіб. У дошкільній освіті 8 закладів (юридичних осіб) та 5 дошкільних підрозділів ліцеїв, них 56 груп, 1070 вихованців. У минулому році – 68 груп, 1317 вихованців.

Завантаженість закладів дошкільної освіти, осіб/місць

Завантаженість закладів загальної середньої освіти, осіб/місць

● дітей в ДНЗ ● Проектна потужність ДНЗ ● здобувачів у ЗЗСО ● Проектна потужність ЗЗСО

Діаграма 17. Завантаженість закладів освіти громади

Джерело: ces.org.ua/recovery

У 2022/2023 навчальному році розпочали роботу 6 груп у 6 закладах дошкільної освіти, освітньо-розвивальним процесом охоплено 138 вихованців. Не розпочав роботу ЗДО «Веселочка» при в/ч А0501. У позашкільній освіті функціонують 3 заклади – Чугуївський будинок дитячої та юнацької творчості, Чугуївський центр туризму та краєзнавства та Чугуївська дитячо-юнацька спортивна школа. Мережа гуртків сформована, проте фактично розпочали роботу 4 із 9 відділень ДЮОСШ та 4 із 59 гуртків БДЮТ. З огляду на безпекову ситуацію заняття проводяться дистанційно

У найпростіших укриттях облаштовано 2 приміщення для проведення зустрічей із вихованцями гуртків. Протягом року дистанційно працювала Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр» Чугуївської міської ради Харківської області. Фахівцями забезпечено проведення консультацій для батьків та педагогів, корекційно-розвиткових занять, участь у засіданні команд супроводу закладів освіти. Комунальною установою «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Чугуївської міської ради» забезпечено організаційно-методичну та консультаційну роботу з педагогічними працівниками, організовано підвищення кваліфікації педагогів. У зв'язку з бойовими діями 2022 році не здійснювалося оздоровлення дітей, КП «Чугуївський дитячий оздоровчий табір «Орлятко» діяльність не провадив.

Укладено договори на виготовлення проектно-кошторисної документації на реконструкцію КЗ «Клугино-Башкирівський ліцей» та КЗ «Чугуївський ліцей №2».

У 2021-2022 навчальному році у закладах освіти навчалось 3 640 дітей.

У громаді функціонують 9 закладів дошкільної освіти та 11 дошкільних відділень у закладах загальної середньої освіти, розраховані на 1 193 місця, у яких виховувалося 937 дошкільників.

У зв'язку із веденням бойових дій на території України та області у закладах дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти було організовано дистанційну форму навчання та виховання.

У 2022-2023 навчальному році у закладах загальної середньої освіти навчається 3 610 дітей. Відкрито 18 перших класів, до яких зараховано 288 учнів.

Діаграма 18. Кількість учнів загальноосвітніх шкіл у окремі періоди навчального року, осіб

Джерело: ces.org.ua/recovery

У закладах загальної середньої освіти створені умови для здобуття інклюзивної освіти дітьми з особливими освітніми потребами. У 2022-2023 навчальному році 63 учні та учениці з особливими освітніми потребами здобувають освіту в 44 інклюзивних класах. У чотирьох закладах загальної середньої освіти організована індивідуальна форма навчання іще для 9 дітей з особливими освітніми потребами.

У всіх закладах освіти громади проведено роботу щодо облаштування протирадіаційних укриттів та найпростіших укриттів.

Культура, спорт, туризм

Аналіз діяльності соціально-культурної сфери Чугуївської територіальної громади свідчить про те, що, не зважаючи на складні економічні умови, політичну та епідемічну ситуацію, воєнні дії на території України, вдалося зберегти мережу закладів культури, мистецьких шкіл, кадровий потенціал галузі, забезпечити підтримку аматорського мистецтва та художньої творчості.

Мережа установ складає 11 закладів: Комунальна установа «Культурний центр «Імідж», Комунальний заклад «Публічна бібліотека» (об'єднує 8 бібліотек), Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти «Чугуївська дитяча музична школа», Чугуївська дитяча художня школа ім. І.Ю. Рєпіна.

Через воєнні дії на території України кількість учнів у мистецьких школах громади зменшилась на 32%. Станом на 01.09.2022 у школах навчається 228 учнів: у КЗСМО «Чугуївська дитяча музична школа» - 113 дітей, у Чугуївській дитячій художній школі ім. І.Ю. Рєпіна - 115.

Ще у 2021 році міська рада приєдналася до масштабного проєкту Європейського Союзу «Підтримка розвитку системи географічних зазначень в Україні», у травні 2022 року туристичний потенціал громади було презентовано у м. Парижі на Міжнародному туристичному форумі.

У липні 2022 року внаслідок авіаудару російської федерації будівлю колишнього Будинку культури було зруйновано. На сьогодні об'єкт потребує проведення демонтажу будівлі.

Також зазнав чисельних руйнувань недобудований об'єкт спортивної інфраструктури - фізкультурно-оздоровчий комплекс, розташований за адресою: м. Чугуїв, пров. Чайковського між будинками №6 та №8.

Мережа установ, що створюють умови для творчого розвитку особистості, естетичного виховання молоді, підвищення культурного рівня та задоволення культурних потреб мешканців Чугуївської громади складає 11 закладів культури: Комунальна установа «Культурний центр «Імідж», Комунальний заклад «Публічна бібліотека» (об'єднує 8 бібліотек), Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти «Чугуївська дитяча музична школа», Чугуївська дитяча художня школа ім. І.Ю. Рєпіна.

З початком війни російської федерації проти України культурний фронт не занепав, а перейшов працювати у онлайн-режим.

Війна торкнулася всіх і кожного, бо вона не тільки руйнує фізично, але й впливає на моральний стан українців. Тому робота закладів культури, перш за все, була направлена на підтримку морально-психологічного та емоційного стану, як мешканців громади, так і наших захисників, та збереження існуючого творчого потенціалу.

Традиційно, вагому увагу приділяли вшануванню історичної пам'яті, відзначенню визначних дат та подій, пошануванню видатних постатей, борців за незалежність, захисників України. Було підготовлено понад 150 відеоматеріалів для соціальних мереж, у тому числі майстер-класів з декоративно-ужиткового мистецтва, творчих виставок наших юних художників – учнів Чугуївської дитячої художньої школи ім. І.Ю. Репіна та художників-професіоналів, які живуть і працюють у громаді.

У виставковій залі Культурного центру «Імідж» працювали виставки колекції мистецьких робіт «Перлини ХХ-го Міжнародного репінського пленеру», творчого об'єднання чугуївських художників «Святковий калейдоскоп», тематична експозиція «Чугуїв очима сучасних художників» та персональна виставка нашого земляка, Олександра Шаповалова.

Продовжував свою діяльність Молодіжний хаб «CITY», де проводилися різноманітні заходи, заняття з молоддю громади. Лідери Чугуївського учнівського парламенту брали активну участь у благодійних та патріотичних акціях, форумах, готували відеопроєкти до державних та міських свят, тощо.

Для захисників України діячи культури та аматори Культурного центру «Іміджу» виготовили понад 500 окопних свічок, близько 250 патріотичних оберегів, солодощів та теплих речей.

Незважаючи на те, що працівники бібліотек майже цілий рік знаходилися на простоті, їх діяльність не зупинялася, вони продовжували забезпечувати потреби користувачів бібліотек. Було обслуговано 6871 жителів громади, відвідало бібліотеки – 12286 осіб, а книговидача склала 53059 примірників.

З моменту приєднання Районного Будинку культури до Культурного центру «Імідж» нам вдалося поліпшити його матеріально-технічну базу. У 2022 році ми планували продовжити ремонтні роботи. Але з початку війни, будівля Будинку культури стала притулком для мешканців міста. А у липні 2022 року сталася страшна трагічна подія. Внаслідок ракетного удару російської федерації будівлю колишнього Будинку культури було зруйновано, загинули наші земляки. На сьогодні цей об'єкт не може функціонувати, бо потребує проведення відновлювальних робіт і значних фінансових інвестицій.

Також, пошкоджень зазнали і інші об'єкти культури: Культурний центр «Імідж» по вул. Кожедуба, 24, база відпочинку Культурний центр «Імідж», Туристично-інформаційний центр, бібліотека-філія м-ну «Дружба» та Чугуївська дитяча художня школа ім. І.Ю. Репіна.

Соціальний захист. Вразливі категорії населення

Основною вразливою групою населення згідно проведеної фокус-групи у громаді 03.03.2023 року є внутрішньо переміщені особи. При чому Чугуїв зазнав впливу двох хвиль ВПО - на початку російської агресії у 2014 році та в 2022 році.

Кількість внутрішньо переміщених осіб, які перебувають на обліку в управлінні станом на 01.03.2023, складає 9205 осіб. Основна маса ВПО прибули із громад Куп'янського району, Чугуївського району та м. Харкова.

Більшість внутрішньо переміщених осіб проживає у приватному житлі (на договірних умовах з власниками житла). На базі дошкільних навчальних закладів (ясла-садок) №1, №3 міста Чугуєва та закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Чугуївський регіональний центр професій-

ної освіти Харківської області» створені та функціонують місця для тимчасового компактного розміщення людей, які внаслідок військової агресії з боку Російської Федерації проти України втратили житло, або житло зазнало значних пошкоджень і непридатне до проживання в зимово - весняний - осінній період та ВПО, які потребують тимчасового розміщення

У громаді не припиняв роботу Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Чугуївської міської ради, підопічними якого є особи, які опинились у складних життєвих обставинах. На обліку в територіальному центрі перебувало 1521 осіб, з них 1204 отримували соціальні послуги.

За 2022 рік на підставі заяв від мешканців міста, які опинилися у складних життєвих обставинах, прийнято 218 рішень про надання їм соціальних послуг у Територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Чугуївської міської ради.

Спеціалістами управління соціального захисту населення прийнято 23 заяви від осіб, які опинилися в складних життєвих умовах, на підставі яких до Департаменту соціального захисту населення Харківської державної обласної адміністрації були направлені клопотання для отримання путівок до стаціонарних установ Харківської області.

18 осіб цієї категорії, були влаштовані до геріатричних закладів м. Харкова та Харківської області на проживання до закінчення періоду воєнного стану.

Багато сімей з дітьми під час війни виїхали за межі громади. Під час активного періоду військових дій було терміново організовано евакуацію вихованців Центру соціально-психологічної реабілітації дітей до Чернівецької області. Фахівцями Центру постійно підтримується зв'язок з цими дітьми, відстежується їх стан здоров'я. Спільно з колегами з Чернівецької області обговорюються усі питання, пов'язані з їх життям. Але усі діти з сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, багатодітні, прийомні сім'ї та родини опікунів були під супроводом фахівців управління соціального захисту, Служби у справах дітей та Центру соціальних служб Чугуївської міської ради. Їм системно надавалася постійна підтримка продуктами харчування, дитячими гігієнічними наборами, для дітей проводилися розважальні заходи, тощо.

Ще одна важлива установа в системі підтримки й реабілітації дітей з особливими потребами продовжувала працювати під час війни – це комунальна установа « Центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «ШАНС».

Спеціалістами центру «ШАНС» надані послуги 76 дітям з порушеннями розвитку (11 дітей групи ризику та 65 дітей з інвалідністю), а саме надано 4010 послуг з комплексної реабілітації (корекція порушень мовлення, консультації, лікувальний масаж тощо).

1.7. Ключові висновки по розділу

Чугуївська міська територіальна громада входить до Харківської моноцентричної міської агломерації. Основна маса населення проживає у центральному населеному пункті - місті Чугуєві. Територія громади зазнала окупації у період з кінця лютого 2022 року до кінця березня 2022 року. Громада продовжує зазнавати періодичних ракетних обстрілів.

Громада має довготривалі стійкі відносини з міжнародними партнерами. У громаді накопичено значний досвід залучення міжнародної технічної допомоги. Ця співпраця стала одним із інструментів стабілізації ситуації у громаді у 2022 році.

Через воєнні дії з громади виїхало близько 15000 жителів. При чому найбільше втратила громада в демографічному плані від виїзду економічного активного населення та родин, у складі яких є дівчатка. При оптимістичному сценарії кількість жителів громади відновиться до рівня довоєнного періоду у 2024 році.

У довоєнний період громада мала високий рівень економічного розвитку як промислове місто Харківської агломерації, зокрема на території Чугуївщини працювало крупне підприємство з виробництва радіаторів. Велика кількість промислового потенціалу громади призупинила виробничу діяльність або релакувалися. Наразі відбувається відновлення економічної активності. У сільському господарстві переважає рослинництво з акцентом на вирощування технічних зернових та олійних культур. У 2022-2023 роках відбулося зменшення посівів.

Рівень наповненості бюджету коштами за рахунок ПДФО залишився на довоєнному рівні. Фінансова основа місцевого самоврядування продемонструвала свою стійкість.

Освітнє середовище громади зменшилось на 500 учнів. Основна кількість школярів та школярок навчається онлайн. Скоротилась кількість декларації, укладених у сфері первинної медицини. Однією з найвразливіших категорій населення громади є ВПО.

РОЗДІЛ ІІ.

Обсяги руйнувань та пошкоджень на території громади

2.1. Житлові об'єкти

Робочою групою була створена Гугл-мапа, яка дає можливість оцінити стан життєдіяльності громади під час воєнного стану.

Значних руйнувань зазнав житловий фонд громади. Робочою групою, утвореною розпорядженням міського голови № 46 від 30.05.2022 (зі змінами), в період з 30.05.2022 по 09.03.2023 проведено обстеження 1418 об'єктів житлового фонду, що зазнали пошкоджень..

Станом на 09.03.2023 року на території Чугуївської територіальної громади пошкоджено/зруйновано:

- 774 індивідуальних житлових будинків, в т.ч. зруйновано – 28, пошкоджено – 746;
- 95 - багатоповерхових житлових будинків, з них: 2 будинки зруйновано, 93 будинки – пошкоджено (80 багатоповерхових житлових будинків на території м. Чугуєва, 6 багатоповерхових житлових будинків на території с. Клугино-Башкирівка; 7 багатоповерхових житлових будинків на території смт. Кочеток).
- 1514 квартир в багатоквартирних житлових будинках, з них 29 квартир зазнало значних руйнувань та 1485 пошкоджено.

Рис 5. Фото зруйнованого РБК у Чугуївській громаді

Джерело: Чугуївська міська рада

Кількість помешкань/житлових одиниць

на 01.01.2022			
194	17592	7121	
Житловий фонд, тис. кв. м загальної площі	Заселених помешкань/житлових одиниць р...	з них: індивідуальні будинки	
на 01.01.2023			
185	17496	7093	
Житловий фонд, тис. кв. м загальної площі	Заселених помешкань/житлових одиниць р...	з них: індивідуальні будинки	

Частка помешкань/житлових одиниць, що під'єднані до інфраструктури, %

Діаграма 20. Окремі показники стану житлового фонду громади

Джерело: ces.org.ua/recovery

Також у громаді зросла питома вага помешкань, що не під'єднані до системи опалення на 1 в.п..

2.2. Об'єкти критичної інфраструктури

У 2022 році в результаті агресії рф були пошкоджені котельні, які знаходяться на території м. Чугуєва.

З міського бюджету КП «Чугуївтепло» виділено 7,6 млн.грн, за рахунок яких виконано ремонт котельні № 1 (по вул. Кожедуба, 5А), яка була пошкоджена після авіаудару, придбано матеріали для виконання ремонтних робіт на інших котельнях міста та тепломережах.

У 2022 році з резервного обласного фонду на суму 10,0 млн.грн виконані ремонтні роботи на котельнях, які постраждали в результаті агресії рф: № 11 (пл. Аграрна, 10В), № 12 (вул. Мічуріна, 8И), № 13 (м-н «Авіатор», 162А), № 14 (вул. Горішного, 130А).

Завдяки міжнародній організації з Міграції на котельнях № 2, № 3, № 5 та № 7 в м. Чугуєві виконані роботи зі скління.

Крім цього, організацією надано КП «Чугуївтепло» генератори, інструменти, запчастини на автомобілі та інше обладнання.

На об'єктах водопостачання та водовідведення міста було пошкоджено вікна, покрівлі.

Для відновлення об'єктів житлово-комунального господарства Харківською обласною державною адміністрацією було передано будівельні матеріали на суму 5,6 млн.грн.

2.3. Транспортна інфраструктура

На території громади зруйновано міст через Сіверський Донець по автодорозі Київ-Харків-Довжанський, що зумовило необхідність відкриття об'їзної дороги через центральну частину міста Чугуїв. Наслідком чого є руйнування покриття місцевих доріг у межах громади.

(Мости не відносяться до власності громади, це об'єкти обласного значення, але територіально вони знаходяться в Чугуївській громаді)

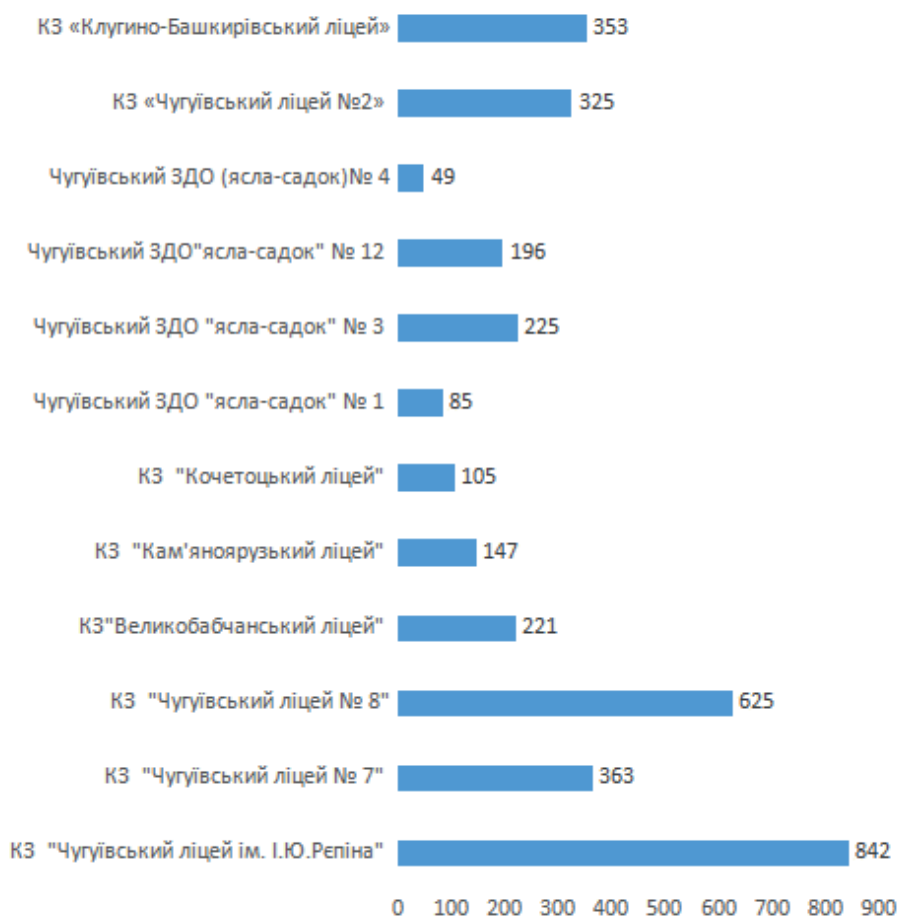

Рис. 6. Пошкодження мостів у громаді
Джерело: Чугуївська міська рада

2.4. Об'єкти соціальної інфраструктури та громадського призначення

Найбільших руйнувань у громаді зазнала освітня інфраструктура. Протягом лютого-серпня 2022 року було пошкоджено 25 будівель закладів освіти, 3 зруйновано повністю

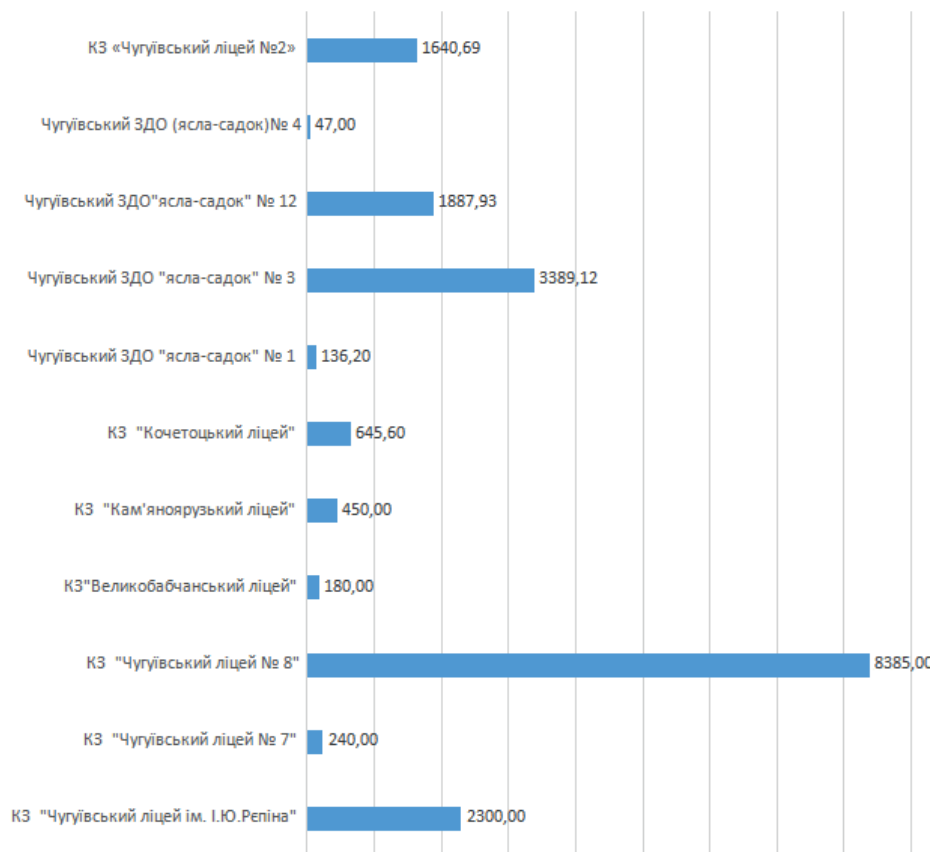
Кількість учнів, дітей і працівників пошкоджених закладів освіти, осіб

Діаграма 21. Кількість учнів пошкоджених закладів освіти

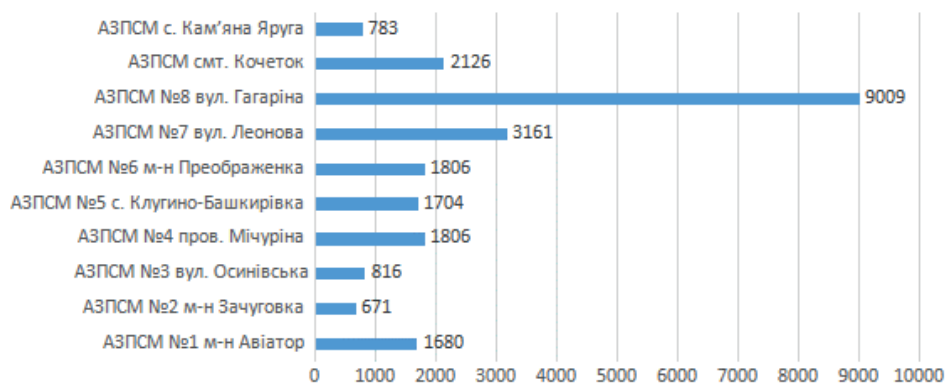
Джерело: Чугуївська міська рада

Орієнтовна вартість відновлення (поточного ремонту)
закладів освіти Чугуївської МТГ, тис.грн.

Діаграма 22. Орієнтовна площа руйнувань закладів освіти
Джерело: Чугуївська міська рада

Порівняння закладів первинної медичної допомоги за
кількістю укладених декларацій, од

Діаграма 23. Орієнтовна вартість поточного ремонту пошкоджених закладів освіти Чугуївської МТГ
Джерело: Чугуївська міська рада

Рис. 7. Фото руйнувань інфраструктури громади
Джерело: Чугуївська міська рада

2.5. Безпека

В умовах війни однією з найважливіших функцій держави, органів місцевого самоврядування є запобігання виникненню на території громади надзвичайної ситуації воєнного характеру та проведення заходів щодо збереження життя та здоров'я населення громади.

З цією метою міською владою з початку військових дій було вжито низку термінових заходів, а саме:

- закуплено та встановлено у населених пунктах територіальної громади 9 сирен сповіщення С-40. Здійснено закупівлю та монтаж 9-ти комплектів обладнання системи інформування населення про загрозу «Повітряна небезпека» та інші небезпеки;
- здійснено закупівлю джерел резервного живлення (зокрема мобільних зарядних станцій, сонячних панелей та автомобільних перетворювачів напруги), 5 кухонь польових КП-75 на суму 420 тис. грн.;
- для опалення захисних споруд цивільного захисту, сталого проходження опалювального сезону 2022/2023, здійснено закупівлю пічок на твердому паливі типу «Буржуйка» та дров твердих порід на суму 1 млн. 741 тис. грн.;
- для забезпечення безпечних умов роботи працівників комунальних підприємств та працівників підприємств критичної інфраструктури під час виконання ними своїх обов'язків закуплено бронезилети на загальну суму 900 тис. грн.;
- проведено роботу щодо нарощування фонду захисних споруд цивільного захисту шляхом облаштування найпростіших укриттів та створення фортифікаційних споруд, а також заходи щодо підтримання створеного фонду захисних споруд цивільного захисту у належному стані.

- У якості найпростіших укриттів цивільного захисту та як місце для тимчасового перебування (проживання) населення використовувались приміщення 11 закладів освіти. Витрати на утримання цих будівель у повному обсязі компенсовані за рахунок державного бюджету;
- здійснено заходи щодо забезпечення пожежної безпеки на території міської територіальної громади за рахунок субвенції з державного бюджету;
- затверджено План евакуації населення Чугуївської територіальної громади при виникненні або загрозі виникнення надзвичайної ситуації воєнного характеру.

2.6. Ключові висновки по розділу

Результати діагностики показали, що найбільше від ракетних та артилерійських обстрілів постраждала житло та приміщення закладів сфери освіти. Зруйновано 2 школи.

Руйнівного впливу обстрілів зазнали як багатоквартирні будинки так і індивідуальні будинки.

Об'єкти дорожньої інфраструктури та мости також були зруйновані на території громади, але вони належать до державної та обласної власності.

Об'єкти критичної інфраструктури громади не значних руйнувань, терміново відновлювались та ремонтувались, а їх стійка робота забезпечена у тому числі завдяки партнерській співпраці міської влади та міжнародних донорів.

У громаді здійснено основні заходи для підвищення рівня безпеки мешканців та забезпечення життєдіяльності території.

РОЗДІЛ ІІІ.

Пріоритетні напрями і завдання відновлення і розвитку громади.

3. 1. Бачення розвитку громади

Робочою групою під час засідання 15 березня 2023 року у форматі мозкового штурму було сформовано опис громади у період до 23 лютого 2023 року та напрацювання смислового наповнення "Бачення розвитку громади". Нижче пропонуємо узагальнення результатів цієї роботи

Бачення розвитку Чугуївської громади у 2027 році:

Люди. Кількість населення перевищило 40000 осіб. У структурі населення переважає економічно активне.

Економіка. У громаді відновлено довоєнний виробничий потенціал промисловості, активно розвивається малий та середній бізнес. Значно знизився рівень безробіття, створено додаткові робочі місця у сферах економіки.

Інфраструктура. Громада є цікавою для інвестицій у житлове будівництво. Жителі всіх населених пунктів громади мають доступ до систем постачання якісною водою та водовідведенням. Проведено ремонт дорожнього покриття між населеними пунктами громади. Довкілля. У межах громади очищено 10 кілометрів річки Сіверський Донець. Облаштовано рекреаційну зону для організованого масового відпочинку населення і туризму

3. 2. Цілі етапу невідкладного реагування

1. Забезпечення людей соціальним житлом.

Результати досягнення цілі передбачають забезпечення соціальним житлом мешканців громади, що втратили власні помешкання, з метою подальшого проживання в громаді 120 осіб, а також створення нового культурно - спортивного міського осередка, створення нових робочих місць та нових можливостей для бізнесу на території зруйнованого війною будинку культури. Цей етап також ставить за мету переформатування міського середовища на нових принципах.

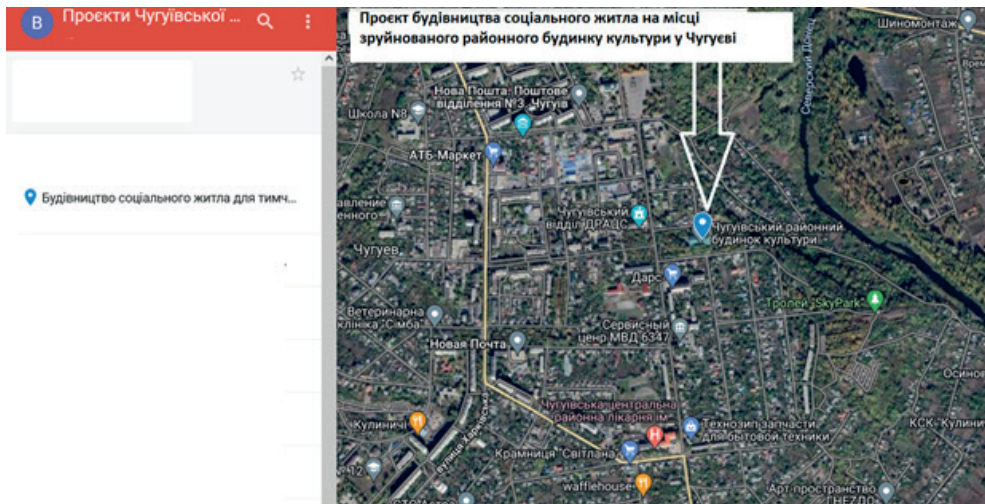

Рис. 8. Проект невідкладного реагування – будівництво соціального житла у м. Чугуєві.

Джерело: Чугуївська Міська Рада

3. 3. Цілі етапу відновлення

Цей етап передбачає реалізацію 16 проектів для реалізації наступних цілей:

1. Відновлення закладів освіти.
2. Відновлення доступу мешканців громади до якісного водопостачання та реконструкція очисних споруд.
3. Відновлення елементів системи постачання тепла.
4. Реконструкція ліфтового господарства.
5. Відновлення автомобільних доріг.
6. Інтеграція в життя постраждалих від війни мешканців громади.
7. Відновлення інфраструктури надання медичних послуг.

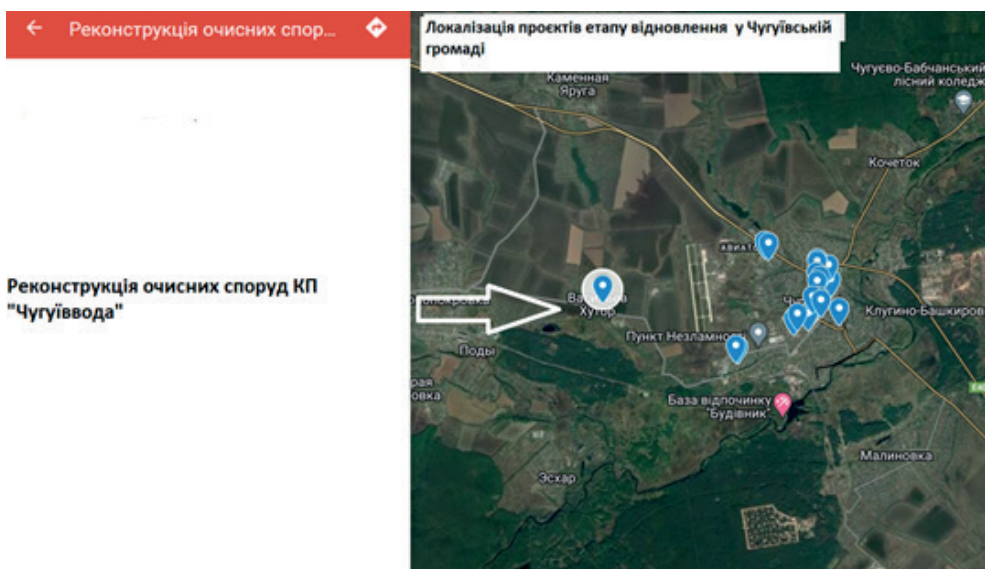

Рис. 9 Локалізація проектів етапу «Відновлення» у Чугуївській громаді.

Джерело: Чугуївська Міська Рада

Результатами досягнення цілей відновлення стане відновлення доступу дітей шкільного віку до очної освіти у 2 школах, відновлення інфраструктури надання медичних послуг, зростання доступу мешканців громади до якісної води, зниження антропогенного навантаження на річку Сіверський Донець, відновлення інфраструктури житлового господарства, відновлення автодоріг. Етап відновлення включатиме також інтеграцію в життя громади постраждалих від війни мешканців громади шляхом створення Центру соціальної та медичної реабілітації постраждалих від російської агресії. Створення Центру надасть можливість інтегрувати в життя постраждалих від війни мешканців громади, перш за все військовослужбовців та членів їх сімей, сім'ї загиблих воїнів, мирних жителів.

Реалізація цілей відновлення забезпечить підвалини досягнення цілей наступного етапу цього Плану.

3. 4. Цілі етапу розвитку

1. Розвиток людського потенціалу.
2. Забезпечення комфортних і безпечних умов для життя.
3. Сприяння інвестиціям у сфері економіки, у т. ч. сільське господарство.
4. Поліпшення екологічної ситуації у громаді.

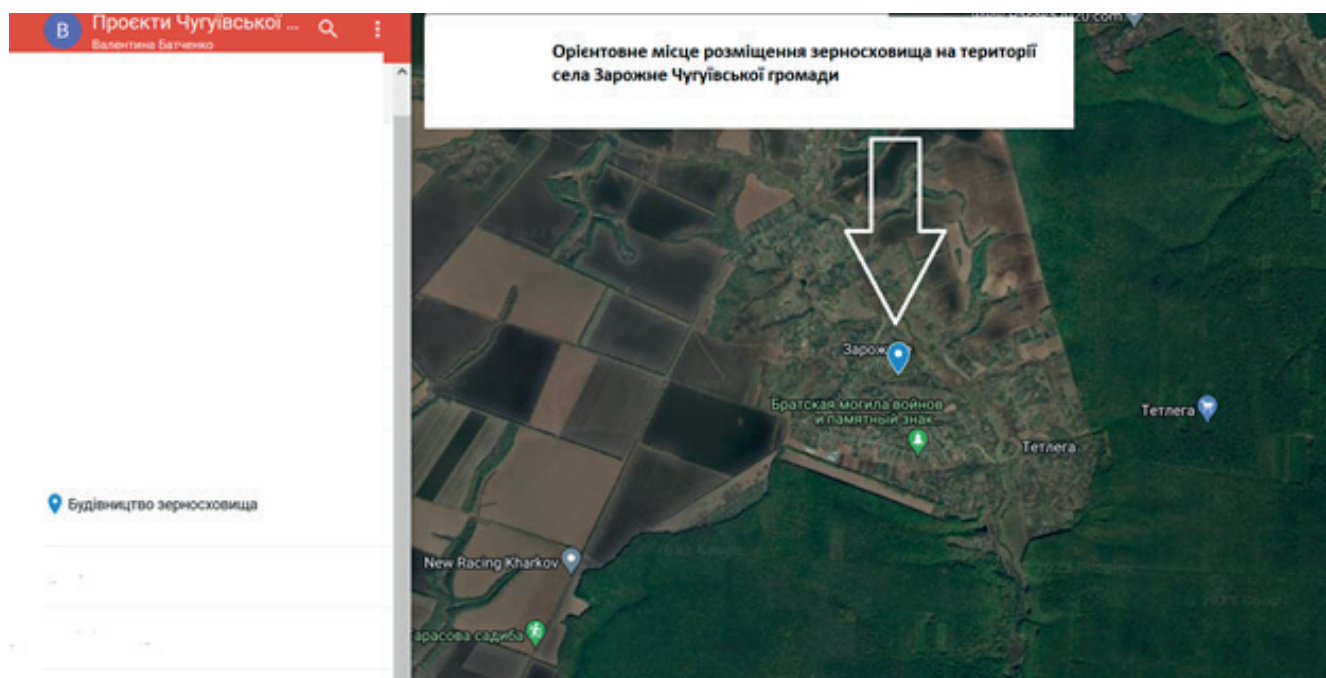

Рис. 10. Орієнтовне місце розміщення зернохосвища на етапі розвитку Чугуївської громади.

Джерело: Чугуївська Міська Рада

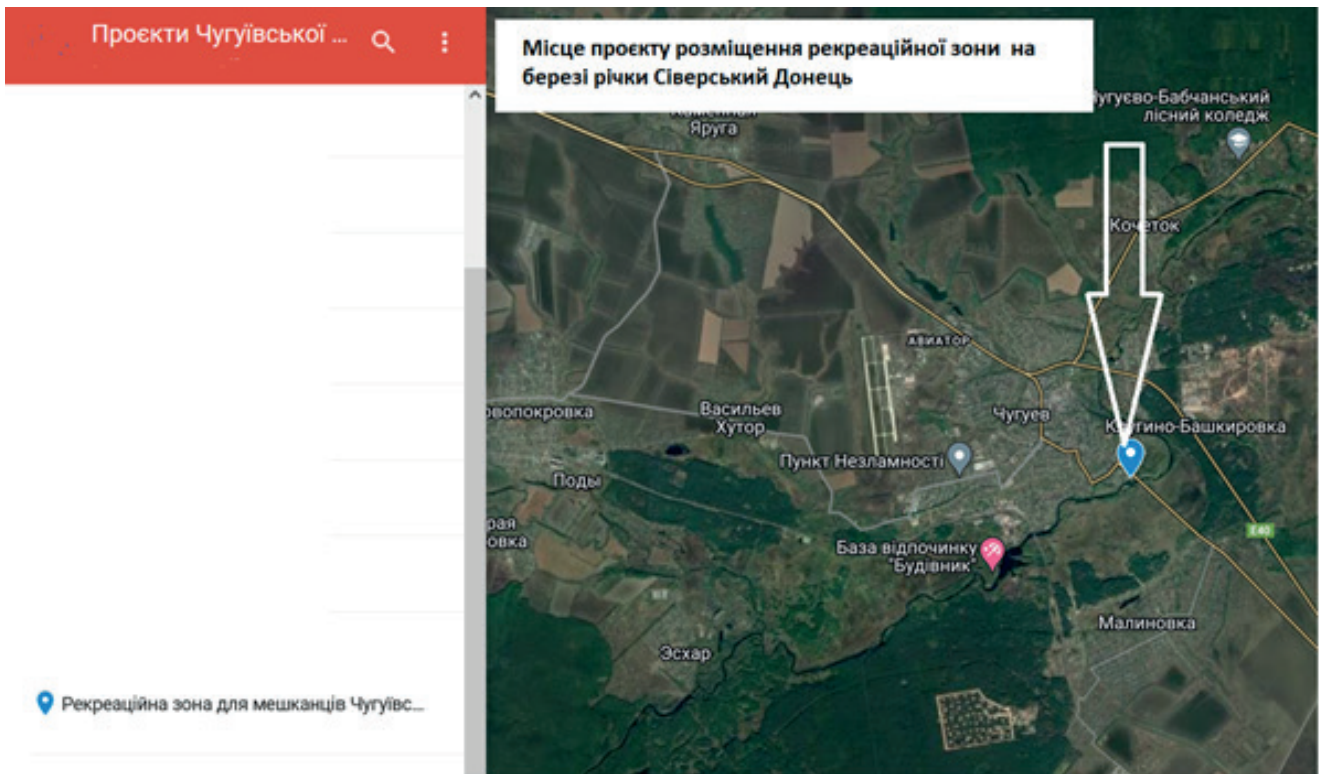

Рис. 11. Орієнтовне місце розміщення рекреаційної зони на березі Сіверського Донця у межах Чугуївської громади
Джерело: Чугуївська Міська Рада

Результатами досягнення етапу розвитку стане розвиток бізнесу та створення додаткових робочих місць у сфері зберігання та переробки сільськогосподарської сировини, туризму, комфорт і безпечність життя у громаді. На цьому етапі відбудеться поліпшення екологічного стану русла річки Сіверський Донець та прибережних територій. Це забезпечить розширення можливостей мешканців та гостей Чугуївської громади використовувати річку у рекреаційних цілях і додаткового створення робочих місць.

На засіданні робочої групи всі проєктні ідеї були проранжовані за такими критеріями як:

- критична важливість для життя мешканців
- створення нових робочих місць
- комфорт і зручність для мешканців
- вплив на довкілля
- вплив на бюджет громади/домогосподарств

Зведена інформація за проєктами подана у таблиці 4 та Додатку 1.

РОЗДІЛ IV.

Прогнозована потреба та можливі джерела фінансування

Загальна вартість проєктів, що входить до цього Плану складає 2113503 тис.грн. Передбачається, що заходи цього Плану будуть фінансуватися із різних джерел фінансування (державний бюджет, кошти обласного та місцевого бюджетів, кошти донорів).

Таблиця 4. Орієнтовні джерела фінансування проєктів ПВР Чугуївської громади

Назва проєкту	Бюджет громади	Обласний бюджет	Державний бюджет	Міжнародна допомога	Разом
Проєкт "Будівництво соціального житла для тимчасового проживання (м. Чугуїв, ВУЛ. ГВАРДІЙСЬКА, 13)"			143803		143803
Нове будівництво «Клугино-Башкирівського ліцею» на місці зруйнованого			450000		450000
Реконструкція КЗ "Чугуївський ліцей -2"			350000		350000
Будівництво (прибудова) будівлі харчоблоку, їдальні санвузлів тощо в КХЗ "Чугуївський ліцей -7", їдальні санвузлів тощо в КЗ "Чугуївський ліцей -7"			18000		18000
Капітальний ремонт покрівлі будівлі головного лікарняного корпусу та будівлі лікувально-діагностичного відділення	900		2100		3000
Капітальний ремонт харчоблоку будівлі КЗ "Чугуївський ліцей -5"	150		6850		7000
Будівництво системи централізованого водопостачання с. Велика Бабка Чугуївського району Харківської області	350		79650		80000
Реконструкція водогону Д=300мм від вул. Робоча по вул. Чайковського до пров. Чайковського в м. Чугуїв Харківської області	4000		8800		12800

Капітальний ремонт водопровідної мережі Д=200мм по вул. Харківській від колодязя по вул. Преображенська,1 до колодязя по вул. Харківська,78 за адресою: м. Чугуїв, Харківська область	640		12160		12800
Реконструкція котельні по бул. Комарова,9Б з заміною котлів НИИСТУ на КСВа-1.0 в м. Чугуїв Харківської області		640	2360		3000
Модернізація ліфтового господарства та диспетчеризація ліфтів у житлових будинках міста Чугуїв Харківської області (20 будинків)		150	559850		560000
Капітальний ремонт дорожнього покриття по вул. Гвардійська (від історичного музею до вул. Давній вал) у м. Чугуїв Харківської області		28000	-8000		20000
Капітальний ремонт дорожнього покриття по вул. Осинівська (від вул. Підгірна до пров. Осинівський) в м. Чугуїв, Харківської області		1000	24000		25000
Внесення змін у генеральний план міста Чугуєва в частині виділення земель для житлового будівництва		1250	-250		1000
Реконструкція автомобільної дороги Зарожне-Велика Бабка-Молодове Чугуївського району Харківської області (перенести до обласного ПВР)		50	149950		150000
Створення центру соціальної та медичної реабілітації постраждалих від російської агресії		7000	2500	500	10000
Реконструкція очисних споруд КП "Чугуїввода"		500	99500		100000
Рекреаційна зона для мешканців Чугуївської громади	5000		10000		15000
Муніципальний притулок для бездомних тварин (комунальне підприємство)	750		149250		150000

Підготовка Інвестиційного проекту будівництва зерносковища.	1000			1000	2000
Впровадження навчальних програм для жителів (навчальний центр громади) медична, психологічна допомога, кераміка.	50			50	100
Разом	12840	38590	2060523	1050	2113503

РОЗДІЛ V.

Моніторинг та оцінювання

Моніторинг реалізації плану відновлення та розвитку Чугуївської громади буде здійснюватися у розрізі виконання черговості проєктів (згідно з Додатком 1) та результатів реалізації.

Таблиця 5. Показники успішності реалізації Плану відновлення та розвитку Чугуївської громади

Ключові показники результативності плану відновлення та розвитку	Одиниця виміру	До реалізації	Після реалізації
Кількість створених місць для проживання ВПО	Осіб	0	120
Кількість учнів, для яких буде відновлено очне навчання	осіб	0	740
Відновлення надання медичної допомоги у лікарні осіб : до реалізації - 11 228 , після реалізації -12 000 на рік	послуг	0	158136 на рік
Кількість об'єктів житлового будівництва (багато-квартирних будинків), що можуть бути побудовані на території міста.	штук	0	10
Збільшення кількості посадкових місць в їдальні	осіб	60	120
Покращення якості надання послуг з харчування та приготування якісної та безпечної їжі	осіб	100	160
Кількість абонентів, що отримали доступ до якісної питної води	шт	72	156
Кількість абонентів, що отримали доступ до якісної питної води	шт	0	300
Кількість домогосподарств, що отримали сталу послугу тепlopостачання	осіб	0	900
Кількість мешканців, що отримали безпечні умови користування ліфтами	осіб	3500	7500
Кількість осіб що отримали безпечні умови для проїзду	осіб	0	32000
Кількість осіб що отримали безпечні умови для проїзду	осіб	0	2200
Кількість місць для безпритульних тварин	одиниць	0	600

Додаток 1. Форма ранжування проєктів ПВР Чугуївської громади

Назва проєкту	Цілі проєкту	Черговість проєкту	Пріоритет (за результатами ранжування)
Проект "Будівництво соціального житла для тимчасового проживання (м. Чугуїв, вул. ГВАРДІЙСЬКА, 13)"	Забезпечення соціальним житлом мешканців громади, втративших власні помешкання, з метою подальшого проживання в громаді 120 осіб, створення нового культурно - спортивного міського осередка, створення нових робочих місць, та нових можливостей для бізнесу.	Невідкладне реагування	1
Нове будівництво «Клугино-Башкирівського ліцею» на місці зруйнованого	Відбудова ліцею після пошкодження	Відновлення	2
Реконструкція КЗ "Чугуївський ліцей -2"	Відбудова ліцею після пошкодження	Відновлення	3
Будівництво (прибудова) будівлі харчоблоку, їдальні санвузлів тощо в КХЗ "Чугуївський ліцей -7", їдальні санвузлів тощо в КЗ "Чугуївський ліцей -7"	Модернізація та технологічне переоснащення харчоблоку та санвузлів	Відновлення	4
Капітальний ремонт покрівлі будівлі головного лікарняного корпусу та будівлі лікувально діагностичного відділення	Відновлення роботи лікувально діагностичного відділення - 1 та покращення роботи головного стаціонарного корпусу	Відновлення	5
Капітальний ремонт харчоблоку будівлі КЗ "Чугуївський ліцей -5"	Модернізація та технологічне переоснащення харчоблоку	Відновлення	6
Будівництво системи централізованого водопостачання с. Велика Бабка Чугуївського району Харківської області	Надання сталої послуги з водопостачання належної якості. При вирішенні зазначеного питання буде забезпечено питною водою 156 приватних домоволодінь	Відновлення	7
Реконструкція водогону Д=300мм від вул. Робоча по вул. Чайковського до пров. Чайковського в м. Чугуїв Харківської області	Надання сталої послуги з водопостачання належної якості. При вирішенні зазначеного питання буде забезпечено питною водою 192 приватних домоволодінь	Відновлення	8
Капітальний ремонт водопровідної мережі Д=200мм по вул. Харківській від колодязя по вул. Преображенська,1 до колодязя по вул. Харківська,78 за адресою: м. Чугуїв, Харківська область	Надання сталої послуги з водопостачання належної якості. При вирішенні зазначеного питання буде забезпечено питною водою 160 приватних домоволодінь	Відновлення	9

Реконструкція котельні по бул.Комарова,9Б з заміною котлів НИИСТУ на КСВа-1.0 в м. Чугуїв Харківської області	Надання сталої послуги з теплопостачання належної якості.	Відновлення	10
Модернізація ліфтового господарства та диспетчеризація ліфтів у житлових будинках міста Чугуїв Харківської області (20 будинків)	Створення безпечних умов для мешканців багатоповерхових будинків	Відновлення	11
Капітальний ремонт дорожнього покриття по вул. Гвардійська (від історичного музею до вул. Давній вал) у м. Чугуїв Харківської області	Забезпечення безпеки автотранспорту та пішоходам	Відновлення	12
Капітальний ремонт дорожнього покриття по вул. Осинівська (від вул. Підгірна до пров. Осинівський) в м. Чугуїв, Харківської області	Забезпечення безпеки автотранспорту та пішоходам	Відновлення	13
Внесення змін у генеральний план міста Чугуєва в частині виділення земель для житлового будівництва	Проект передбачає розробку детального плану забудови території м. Чугуєва для житлового будівництва	Відновлення	14
Реконструкція автомобільної дороги Зарожне-Велика Бабка-Молодове Чугуївського району Харківської області (перенести до обласного ПВР)	Забезпечення безпеки автотранспорту та пішоходам	Відновлення	15
Створення центру соціальної та медичної реабілітації постраждалих від російської агресії (проект дуже важливий, але є питання до форми власності, переліку послуг, відомчому підпорядкуванню, джерелам фінансування)	Створення Центру надасть можливість інтегрувати в життя постраждалих від війни мешканців громади, перш за все військовослужбовців та членів їх сімей, сім'ї загиблих воїнів, мирних жителів. Біля 30 відсотків населення громади - сім'ї військових. Та і все населення громади потерпає від війни. вже зараз, а після закінчення війни ще більше стане питання надання психологічної підтримки та супроводу, інших заходів відновлення здоров'я мешканців, в тому числі різних видів реабілітації як медичної так	Відновлення	16
Реконструкція очисних споруд КП "Чугуїввода" (потребує уточнення показників)	Проект передбачає реконструкцію очисних споруд, що підвищить рівень чистоти стоків до р. Сіверський Донець	Відновлення	17

Рекреаційна зона для мешканців Чугуївської громади	Основна проблема, на яку спрямований проєкт - є очистка русла річки Сіверський Донець у межах Кочетоцького старостату та м. Чугуєва від сміття та мулу. Ціль 1. - Відновлення прибережної смуги шляхом очистки русла, Ціль 2 - Благоустрій з утворенням зон - велодоріжок, бігових зон, Ціль 3 - Проведення навчально-інформаційних заходів серед мешканців громади для підвищення екологічної свідомості Ціль 4 - Залучення підприємців для організації надання послуг торгівлі та інших сервісних послуг дл.	Розвиток	18
Муніципальний притулок для бездомних тварин (комунальне підприємство)	На території громади планується створити комунальний притулок для бездомних тварин. контроль за дотриманням Правил утримання тварин; регулювання кількості безпритульних тварин шляхом їх вилову, стерилізації, кастрації та утримання в притулках; виїзд на випадки, пов'язані з покусами людей тваринами та з загрозою здоров'ю та життю людей; щеплення та стерилізація котів та собак; приймання від населення котів та собак у притулок для тварин; пошук нових власників для тварин з	Розвиток	19
Підготовка Інвестиційного проєкту будівництва зернохoviща.	Основною проблемою є те, що аграрні підприємства Чугуївської громади, що вирощують зернові, олійні культури у громаді продають свій урожай на ринок "з коліс". У громаді є дефіцит потужностей з підготовки та зберігання зерна. Заходи проєкту передбачають розробку техніко-економічного обґрунтування розміщення у громаді промислових потужностей.	Розвиток	20
Впровадження навчальних програм для жителів (навчальний центр громади) медична, психологічна допомога, кераміка.	Провадження навчальних програм, тренінгів на базі діючої інфраструктури.	Розвиток	21